

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1981.

FEBRUÁR

EÖRSI ISTVÁN

Egy tisztáson

Történelmi tragibohozat két részben

Szereplők:

APÁT

GOTTHARDI

SCHILLING

TISZT

CIVILRUHÁS

LIVINSKA

MENYHÉRT

JULIETTE

ÖREGÜR, érdemrendes 1 ugyanaz a színész

ÖREGÜR, fekete ruhában J játssza őket

HÁROM KÖZÉPKORÚ ÚR

ASSZONY

LÁNY

HALOTT FAVÁGÓ

FELESÉGE

KATONÁK

SZÍN: Erdő Bécs környékén

IDŐ: 1794. augusztus 13.

I. rész

Erdői tisztás, közepén széles farönk. Szélén egy szál lombos fa. Körben is fák. Két oldalról kocsizörgés. Aztán az egyik oldalon egy negyvenöt éves férfi jelenik meg: Gotthardi Ferenc rendőrfőtanácsos. Mögötte egy tiszt és puskás közkatonák. Másik oldalról Schilling kormánytanácsos érkezik. Mögötte civil ruhás férfi, bal szemé fölött sebtapasz, és puskás közkatonák. A katonákról nem tudni, hogy őrségként vagy kíséretként vannak-e jelen. Gotthardi és Schilling kézfogás nélkül üdvözlik egymást, és leül egy tábori asztalhoz. Mögöttük áll a Tiszt és a Civilruhás. A katonák visszahúzódnak a fák mögé

SCHILLING Nem haragszik, hogy ide fárasztottam?

GOTTHARDI Romantikus helyen adott találkát, kormánytanácsos úr. Régebben inkább hölgyekkel jártam az erdő.

SCHILLING Arra gondoltam, hogy a természet megnyugtatóan hat az idegekre és...

GOTTHARDI Csak nincs baj az idegeivel? SCHILLING Voltam már jobban is. Az összeesküvés sok álmatlan éjszakát okozott nekem.

GOTTHARDI Rendőrfőtanácsos koronában nekem sem volt mindig olyan nyugodt álomom, mint mostanában. Ha éppen nincsenek kihallgatások ...

SCHILLING Meg szeretném kérni, hogy áldozza fel éjszakai nyugalma egy részét.

GOTTHARDI Ismét behívnak szolgálattételre? (Schilling hallgat) Nem ragaszkodom régi beosztásomhoz. Ha az udvar lemond tapasztalataimról, amelyeket az országos információs szolgálat megszervezése közben szereztem, akkor felhasználhatna mint játékmestert vagy vadászati szervezőt. Kitűnően értek a hegedű-és biliárdoktatáshoz, verhetetlen vagyok a sakkjátékban, utólérhetetlen a görögtüzek és röppentyűk előállításában, a táncoktatásban ...

SCHILLING A kávékutyvasztásban.

GOTTHARDI Micsoda kávéházam volt Pesten, édes istenem. A boldogult József császár, isten áldja az emlékét is, nagy kávészakértő lehetett, mert alig ivott egy kortyot törökös főzetemből, rögvest kinevezett pest-budai rendőrkapitánynak. A felséges Lipót császárnak pedig, nyugodjék békében, annyira ízlett a kávé, hogy felhozattott Bécsbe. Egy napig sem akart élni varázssitalom nélkül.

SCHILLING Bécsben senki se feledte el érdemeit. GOTTHARDI Boldogult Lipót császár azt mondogatta, hogy kémhálózatokkal egy hadsereget spórolok meg neki.

SCHILLING A szászvári apát egymaga felért egy ezreddel, mi?

GOTTHARDI Külön hadsereg volt!; Lángeszűen be-épült az összes forradalmi és ellenforradalmi titkos társaságba.

SCHILLING Mint forradalmár vagy mint besúgó?

GOTTHARDI A zseninek külön törvényei vannak.

SCHILLING Nem vonzódunk a zsenikhez. Megbízhatatlan fráterek.

GOTTHARDI Ellenkezőleg. A zseni az erkölcs bolondja, a kötelességek megszállottja. De mert zseni, nagy ellentéteket hidalhat át.

SCHILLING Az ellentétek áthidalása kormányzati feladat.

GOTTHARDI De csak népi segítséggel végezhető el.

SCHILLING Vagyis a maga besúgóival? (Gotthardi meghajol) Csakhogy a maga besúgói országos politikát üzték. Forradalmi politikát.

GOTTHARDI Ez a jó. Mert ha befogjuk őket a szerünkbe...

SCHILLING Ők a bakra akarnak ülni,

GOTTHARDI Se baj. A forradalmár¹ kijózanul a bakon. Gyepő van a kezében meg ostor - ha részeg, őt ragadják szakadékbba a lovak.

SCHILLING Ahá. A forradalmár és, a hatalom ma-napság egymásra van utalva, mi?

GOTTHARDI Kezdi kapisgálni, kormánytanácsos úr. - Látja, ez nehezítette a légoktalanabbul a munkámat, annak idején.

SCHILLING Micsoda?

GOTTHARDI A középszerű hivatalnokok.
SCHILLING Ez már több a soknál! GOTTHARDI
Udvariásan fejeztem ki magam.

Csőnd

SCHILLING A szászvári apát tehát azért szervezte meg a forradalmárokat, hogy az állam szekerét ki-húzassa velük a kátyúból?

GOTTHARDI Nem tudok arról, hogy megszervezte volna őket. Annyi azonban bizonyos, hogy mindenkinél tisztábban látta: az alapok kiszélesítése nélkül meg-inog a birodalom.

SCHILLING Önnél is tisztábban látta ezt? GOTTHARDI Én sem vagyok elég ostoba, de ő, mint lencse a fénysugarakat, egy fókuszba gyűjtötte a világ eseményeit. Kémikusnak, fizikusnak, matematikusnak, csillagásznak, mechanikusnak, feltalálónak, filozófusnak egyaránt jelentős - de legfőbb szakterülete a történelem. Mégpedig nem a lezajlott, ha-nem a születőben levő.

SCHILLING Hát az emberismerete milyen?

GOTTHARDI Tévedhetetlennek mondanám.

Schilling hátranyúl. A flastromos férfi egy papírlapot nyújt át neki

SCHILLING *(olvás)* „Gotthardi Ferenc abbéli elkese-redésében, hogy az új uralkodó *nem* óhajtja igénybe venni tolakodó szolgálatait, ütőképes jakobinus szervezetet létesített azokból a bécsi elégedetlenkedőkből, akiket eddig hétről *hétre* feljelentett az udvar-nál.”

GOTTHARDI Nagyon jó.

SCHILLING *(olvás)* „Ha a mélyen tisztelt vizsgálóbizottság szavatolja, *hogy* Gotthardi ártatlan feleségének és kiskorú leánygyermekének *nem esik* bántódása, akkor felretéve eddigi tartózkodásomat, az uralkodó iránti szeretettől vezérelve megvallom, *hogy* a császár ellen írott gyalázatos gúnyirat legfőbb bécsi terjesztője az a Gotthardi Ferenc volt, aki közben szakadatlanul rendőrmiszteri kinevezésért folyamodott a kigúnyolthoz.”

GOTTHARDI Lenyűgöző képzelőerő! *(Váratlanul ki-kapja Schilling kezéből a papírt, belenéz, elmosolyodik, mély meghajlással visszaadja)* Ne fáradjon tovább. Jól ismerem a kézírását.

SCHILLING Az eredeti példány az uralkodónál van. - Készüljön fel a nagy kimagyarázkodásra. Mind-járt itt lesz.

GOTTHARDI Nem!

Gotthardi rohanni kezd. A Tiszt elgáncsolja. A flastromos férfi tenyere élével a fekvő Gotthardi tarkójára csap

SCHILLING *(a Tisztnek)* Főhadnagy úr, miért nincs megbilincselve a fogoly?

TISZT Alázatosan jelentem, puskás örök közt ült, zárt kocsiban.

SCHILLING Na és? Mit gondol, egészségügyi sétára hoztuk ide?

A Tiszt int a katonáknak, hogy bilincseljék meg Gotthardit

Most már hagyja. - Hogy érzi magát, Gotthardi úr?

GOTTHARDI Pompásan. A természet lágy ölén. Tud-ja, nem nekem való a bezártság. Szorongok zárt térben. Én még télen is nyitva szoktam hagyni az ablakomat.

SCHILLING A letartóztatással együtt jár a szorongás. 'Fogja fel mellékbüntetésnek.

GOTTHARDI *(feltápáskodik)* Ez a főbüntetés, kormánytanácsos úr. Mert mi bajom volna egyébként? A koszt ehető. Végre pihenhetek kedvemre. Nem zaklat a feleségem, sem a nők. Élvezhetném a magány áldásait. De ez a bezártság ...

TISZT A kocsik ablakát is be akarta törni. GOTTHARDI Be is töröm, ha *nem* rémítenek az üveg-szilánkok. Még rendőrfőtanácsos koromban az egyik

államfogoly csuklóján szétszabdalta az ütőeret az üveg. *(Megborzong)* Spriccelt a vér, mint valami slaugból.

TISZT A letartóztatott a 'kocsiban üvöltve gyalázta a kabinetminiszter urat.

GOTTHARDI Ez igaz. A főhadnagy úr pompás megfigyelő. Gyaláztam, mert félek tőle. Az ő emberei *'hozzák* az élelmet a cellámba.

SCHILLING Nem kellett volna gúnyiratot terjesztenie róla.

GOTTHARDI *Nagyon* igaz!

TISZT A letartóztatott becsmérelte a kormánytanácsos urat is.

SCHILLING Nocsak. Mit mondott?

A Tiszt sűg valamit Schillingnek. Ennek remegni kezd a feje, hörögue kapkod levegő után

GOTTHARDI Mire jó ez a szcena, kormánytanácsos úr? Eddig is tisztában volt a véleményemmel, nem? Térjen a *tárgyra*, mert nagyon fáj a fejem. SCHILLING A tárgy a szászvári apát. Alkut ajánlunk önnek.

GOTTHARDI *(a nyakszirtjét tapogatva)* Négyszemközt jobban esne a beszélgetés. Küldje el ezeket a paprikajancsikat itt.

Schilling intésére a Tiszt és a flastromos férfi visszahúzódik a fák közé

SCHILLING Elhitettük az apáttal, hogy ön csak színleg vett részt a bécsi összeesküvésben, valójában még mindig az udvari titkosrendőrség feje. Ha eb-ben a minőségben rábírná, *hogy* tárja fel magyar-oroszai terveit és kapcsolatait, akkor ön életben maradhat.

GOTTHARDI És ő?

Schilling hallgat

Ha nem volna családom...

SCHILLING Megfigyeltem, hogy az árulók mind példás apák vagy fiúk. Az apát úr nyolcvanéves édes-anyjára hivatkozott, amikor ...

Elhallgat. Hosszú csönd

GOTTHARDI És neki mit kell rólam jelentenie, hogy életben maradjon?

SCHILLING Nem tud újat jelenteni, minthogy a bécsi 'összeesküvésről feltáró vallomást tett. Azt állítja, hogy ön rózsás seggfejnek nevezte az uralkodót.

Gotthardi hirtelen Schilling lábához veti magát. A katonák előugranak rejtekhelyükről, abban a hiszemben, hogy a kormánytanácsost támadás érte. Schilling intésére visszaállnak a fák mögé

GOTTHARDI Tiporjon rám, tanácsos úr, törölje belém a talpát, köpjön le, vagy itt ez a rönk *(A rönkhöz mászik)*, csapasson meg rajta, míg elájulok, de kérve kérem, ne hagyjon négyszemközt az apáttal. Mágikus harással van rám! Nem tudom megteveszteni! Démoni erőkkkel szövetkezett, úgy viszi át rám az akarátát, mint vadász a kutyaajáma.

SCHILLING Kutya! Maga egy kutya!

GOTTHARDI *(Schilling felé kúszva)* Kutya vagyok! Még a boldogult császár idejében biztos bizonyítékom volt rá, *hogy* ő írta azt a gúnyiratot - a saját *sógora* is ezt jelentette! És mégis könnyűszerrel eloszlatta gyanúmat.

SCHILLING Álljon fel, szerencsétlen.

GOTTHARDI Jelentést írtam vele róla, és olyan rideg stílusban, olyan zseniális kívülállással jellemez-te, hogy megfeledeztem a bizonyítékaimról.

SCHILLING És még maga akart rendőrfőnöki megbízatást?

GOTTHARDI *(átöleli Schilling lábát)* Nem akarok rendőrfőnök lenni! Inkább lennék svábbogár! Vagy házmester! Zöld légy egy döglött kutya szemén! A

tanácsos úr gatyakorca! Szőrszál a porkolábom valagában:

Schilling elrúgja magától Gotthardit; ez feláll, letisztogatja magát, bidegen, magyarul folytatja

Az apát ár természetesen egy pillanatra sem tévesztett meg, szerzőségében biztos voltam, minthogy ilyen széles körű műveltséggel és ilyen erőteljes latin nyelven rajta kívül senki se tud írni az egyház és az állam ellen. Mégsem lepleztem le, mert úgy gondoltam: több hasznot hajthat szolgálóatombian, mint valami börtön mélyén.

SCHILLING Pojácá!

GOTTHARDI Az apát úr és a sógora három esztendőn keresztül jelentgette fel egymást. Minden lépésük-ről tudtam. Volt olyan szabadkőműves páholyom, ahol mindenki jelentett mindenkiről. Európa legtökéletesebb szervezőt hoztam létre, és most itt állók egy szürke kormánytisztviselő előtt, mint valami iskolakerülő.

SCHILLING A maga pimaszsága nem ismer határt.

GOTTHARDI Az önök egyetlen aduja a vizeslepedő. Nemsokára kimerül a birodalom vizeslepedő-készlete, és akkor mehetnek zabot hegyezni. A bűnöst nem leleplezni kell, hanem felhasználni. Elegendő egy kis vérfolt, parányi árulás...

SCHILLING Mi tiszta emberekkel politizálunk.

GOTTHARDI *(nevet)* Ki tiszta itt, kormánytanácsos

úr? Mindnyájan Ádám sarjai vagyunk, még az eszünket is egy lopott almának köszönhetjük.

SCHILLING Nem nyelvelek itt tovább magával, Gotthardi...

GOTTHARDI A megbízatást elvállalom. De csak ha szakszerűen dolgozhatok. Az ön amatőr megoldás,ai az idegeimre mennek.

SCHILLING Kikérem magamnak!

GOTTHARDI A katonák húzódnak vissza vagy válnak láthatatlanokká. Félő ugyanis, hogy a beszélgetés meghittségét zavarná a sok elővillanó puskacső.

SCHILLING Ne mondja.

GOTTHARDI Mennyivel természetesebben kezdenék meg a beszélgetést, ha egyszerre érkeznének meg, két irányból, erre a tisztásra.

SCHILLING Döntés született arról, hogy ön csak a helyszínen avatható be a tervbe. És csak ezután érkezhet meg az apát.

GOTTHARDI Színtiszta dilettantizmus.

SCHILLING Ha négy szemközt maradnak, mi lesz a biztosítékom arról, hogy híven tolmácsolja az apát úr szavait?

GOTTHARDI A becsületesemmel kezdek erről.

SCHILLING *(nevetni kezd, alig jut szóhoz)* A becsületével... nagyon jó... nagyon jó...

Gotthardi harsányan nevetni kezd. Schilling megütöközve elballgat. Gotthardi is elkomolyodik. Csönd

GOTTHARDI Egy tiszt velem lehet, mint a kísérőm.

SCHILLING Kezdenék? *(Gotthardi a ruháját rángatja)* At akar öltözni?

GOTTHARDI Micsoda kérdés!

Schilling tapsra emeli a kezét. Ebben a pillanatban lövés dördül, iszonyatos ordítás hallatszik, majd hörgés, nyögés, csönd

SCHILLING Mi történt? GOTTHARDI

Gratulálok. SCHILLING Csak nem az apátot...?

GOTTHARDI Hasonlítana magukra.

TISZT *(jutva jön)* Kormánytanácsos úr...

SCHILLING A fogoly?

TISZT Biztonságban. De az egyik katonám agyonlőtt valakit.

SCHILLING Kicsodát?

Beboznak egy halott favágót. Fejszéjét a rönk mellé teszik

1. KATONA Nem tudta a jelszót.

SCHILLING Te meg csak úgy belelőttél?

1. KATONA Nem tudta a jelszót.

TISZT Én szisztemem, hogy állj, mire futni kezdett. Ő utánakiáltott, a jelszót kérdezte...

1. KATONA Nem tudta a jelszót.

Megmotozzák a hullát. Összevissza tapogatják. Sem-mit se találnak

TISZT Semmi.

SCHILLING Vihetik.

GOTTHARDI Letermi. Látványa kedyezően fog hatni az apát úrra.

Schilling ötöt tapsol. Egy civil ruhás férfi lép elő a fa mögül. Bal széme fölött sebtapasz. Elegáns udvari öltözéket, tollas kalpagot, cipőt hoz. Gotthardi átveszi a ruhát. A katonák közben hátrébb viszik a hullát

SCHILLING *(a Civilruhásnak)* Amikor majd Gotthardi úr parancsot ad a katonaságnak az elvonulásra, mindenki hátraarcot csinál és száz lépést megy vissza-fele. Ön ellenőrizi, hogy a gyűrű jól záródjon.

CIVILRUHÁS Igenis.

SCHILLING Ha valaki megint idetévedne, ne lőjék le.

Az emberek nem nyulak. Ha vizsont az apát vagy Gotthardi úr próbálna áthatolni a gyűrűn...

CIVILRUHÁS Értem. *(El)*

GOTTHARDI Én is értem. Harisnyát nem kapok?

SCHILLING Az ügyse látszik. *(A Tisztnek)* Elvezeti

Gotthardit majd előállítja az apiátot. Itt várnak rám a tisztáson.

GOTTHARDI Figyelmeztetem, hogy az apát el fog ájulni, ha meglátja a hullát. Igen ájulékony. Ezenkívül megered majd az orra vére, ahányszor időt aka nyerni. Mindig bámultam ezt a képességet...

SCHILLING *(a Tisztnek)* Lelépni.

A Tiszt és Gotthardi el

Mióta fogoly ez a Gotthardi? *(Számol magában)* Húsz napja. Mitől változik meg ilyen rövid idő alatt az ember külseje? A sápadtság tulajdonítható a levegőhiánynak. De mitől vékonyult el a szája? Jelentések szerint rendszeresen táplálkozik, és naponta látogatja az árnyékszékét. Mégis le merném fogadni, hogy székrekedésben szenved. Lehet, hogy a székrekedés a vérkeringéssel áll kapcsolatban, mely eltunyult a mozgáshiánytól? Javasolni fogom Ofelségének, hogy a foglyokat orvosilag is tartsuk megfigyelés alatt.

Írószert vesz elő, feljegyzést készít. Kocsizörgés hallat-szik, Schilling kisért a tisztásról. A Tiszt egy kopasz, szakállas, negyven év körüli pap ruhás férfit kísér a tisztásra. A pap jobb keze a bal lábához van bilincselve. Mögöttük puskás közkeatonák

TISZT Elnézését kérem, amiért nem oldom el a láncát.

APÁT Szóra sem érdemes.

TISZT Utasítást kaptam...

APÁT A láncot meg lehet szokni.

TISZT *(két közkeatonának)* Lazítsatok az apát úr láncán. Hogy fel bírjon egyenesedni.

A két katona lazít a láncon

APÁT Nekem már hiányozna is, ha végleg levinnék rólam.

TISZT *(a katonáknak)* Még.

APÁT A lánc szakadatlanul figyelmeztet a helyzetem-re. Halás lehetek neki.

TISZT Bámulom, hogy ön még most is meg tudja őrizni a humorát.

APÁT Bölcsőbbien tenné, főhadnagyi úr, ha nem bámulna engem.

TISZT Én is magyar ember vagyok. Leitenbeiger Hubertnak hívnak.

APÁT Miért hoztak ide?

TISZT Nem kaptam felhatalmazást, hogy ezt közöljem önnel.
APÁT Pardon.
TISZT Felelhettem volna azt hogy nem tudom.
APÁT Köszönöm az őszinteségét.
TISZT Iszonyú helyzetben vagyok, apát úr. Lesül a képemről a bőr, amiért ilyen feladatot kaptam. Amikor Bécsbe vezényeltek, az udvari karhatalomhoz örültem, hogy nem kell a franciák ellen harcolnom (*Int, hogy a katonák húzódjanak hátrébb*) Nem vagyok kérem gyáva. A törökre szívesen mennék, meg a poroszra is, de a francia köztársaság...
APÁT Mindnyájunk reménye, nemde?
TISZT (*kis hallgatás után*) Remélem, nem fog esni.
APÁT Leülhetnék a rönkre?

A Tiszt bólint, az Apát leül, szórakozottan csörgeti láncát

Vagy más célra van fenntartva ez a rönk?
TISZT Hogyhogy más célra?
APÁT Például kényelmesen le lehetne csapatni rajta a fejemet.
TISZT Ítélet nélkül?
APÁT Nem volt még példa erre? (*Észreveszi a fej-szét, rámutat*) Minden világos! (*Felugrik a rönkről, ráhajtja a fejét, így néz alulról a Tisztre*) Gyerünk! Rajta! Minek ez a hosszas hercehurca?
TISZT De hiszen még nem bizonyos, hogy... (*Felsegíti az Apátot, aki ismét leül a rönkre*) Szedje össze magát. Nehéz óra vár önre.
APÁT Tartúra? (*A Tiszt nem válaszol*) Állok elébe.
TISZT Ön bámulatosan bátor ember.
APÁT Dehogy. Csak van némi önismeretem. Minthogy testalkatom igen gyenge, egykettőre elájulok, és akkor már nem fáj semmi. Persze fel is locsolhatnak néhányszor. Az a nagy vörös ember ott, az a hóhér?
TISZT Hol?
APÁT Ott, ott, azt hiszi, nem látom? (*Az egyik fa felé mutat*)
TISZT Ott nincs senki.
APÁT Bolondmák néz, főhadnagy úr? (*Felugrik a rönkre*) Jöhetsz, te ördög! De gombolkozz be előbb! TISZT Könyörgök...
APÁT Azt a kis embert se látja mögötte? Azt a csuhást? Szent ég! (*Megtántorodik, a Tiszt odaugrik, lesegíti a rönkről*)
TISZT Szédül?
APÁT Magamat láttam ott.
TISZT Hol?
APÁT A hóhér mögött. Jöttem, hogy feladjam magamnak az utolsó kenetet. De hiszen én, az ateista erre teljességgel alkalmatlan vagyok.
TISZT Nincs ott semmiféle hóhér.
APÁT Mert a fa mögé lépett. Vesszőzés lesz vagy botozás, vagy furfangosabb eljárások, amilyeneket a pápai inkvizíció művészei dolgoztak ki? Nem várom, hogy feleljen. Psszt. Látja, ide jutottam. A tudománynak szenteltem életemet, fizikai és kémiai felfedezéseimért legnagyobb kortársaim, Volta és Condorcet öleltek a mellükre, cséplőgépem és a dohánycigány masinám kivívta a nagy József császár bámulatát, filozófiai munkáimért a konvent díszképviselővé választott közfelkiáltással, politikai elmélkedéseimet tankönyvnek kezelik. Európa összes haladott államában, é most itt ülök ezen a szaros tisztáson egy írástudatlan pribék botjára várva.
TISZT Apát úr, legyen erős. Nem testi tortúra várja. Ilyen könnyen nem ússza meg. *Lelkileg* akarják ösztetörni.
APÁT (*látható megkönnyebbüléssel*) Hohó, arra várhatnak.
TISZT Apát úr, én tisztetem a forradalmárokat. Elveikért füttyörészve vállalják a halált is, mint ezt manapság Párizsban tömegével tapasztalhatjuk. Én is forradalmár lettem volna, ha több a pénzünk.
APÁT Elszegényedett birtokos család legkisebb fia. Katonának adták, mert a föld nem bírta volna el tartani.
TISZT (*csodálkozva*) Eltalálta.
APÁT Sose tévedek.

TISZT De ha már felesküdtem a császárra, akkor nem támogathatom a forradalmárokat, mert az esküszegés volna.
APÁT' Becsületes ember.
TISZT Rokonszenvem a forradalomé, esküm a császáré.
APÁT Nem irigylem.
TISZT Rémséges kutyaszorító. Magyar ember nem szeg esküt.

Az egyik fa mögül előlép Schilling kormánytanácsos. Az Apát nem látja

APÁT Sült tyúkot ennék. - Csak az az eskü köt, amelyet a folyóknak teszünk, meg a fáknak. (*Körülnéz, a hulla felé bök*) Ott valaki hasal és hallgatódzik. Se baj. A hölgyek, akik kedvezéseikben részesítettek, nemegyszer hívtak sétálni ebbe a tüneményes bécsi erdőbe. Ezen a tisztáson is jártam már, egy lengyel grófnővel. Livinskának hívták. Szép szőke hölgy volt, nem kedvelte a bölcselkedést. Tisztán emlékszem erre a kétszemélyes rönkre is. Nagyon kényelmes ülés esik rajta.

TISZT Ön pap létére... Én katolikus nevelést kaptam, apát úr! És a hölgyike nem volt véletlenül apáca?
APÁT Se apáca, se hölgyike. Régi barátom, Potoczki gróf küldte hozzám, a forradalmi lengyel kormány külügyminisztere. Átadta nekem...

TISZT (*súgva*) Ez nem tartozik rám.
APÁT Én teljesen megbízom önben. És én emberben még sohasem csalódtam, legfeljebb királyban vagy papban. Egyszóval Livinska átadta nekem annak a konventtagnak, a Phisterernek a nevét, aki a kádföldi forradalmi mozgalmak számára létesített pénzalapot kezelte. Továbbá...

TISZT Apropos pénzalap, mennyi fizetést kapott mint udvari csillagvizsgáló?

Schilling dühös jeleket ad a Tisztnek

APÁT Továbbá levelet is hozott a titkos porosz-orosz tárgyalásokról. Potoczki tudatta velem, hogy ezek az államok a konventtel fognak szövetkezni monarchiánk ellen.

TISZT Minderről informálnom kell Schilling kormánytanácsos urat.

APÁT Majd éppen ön informálja! (*Nevet*) 6, de bájos volt az a Livinska. Fától fáig szökölt, valósággal körberöpülte ezt a tisztást, mint egy pillangó. (*Körbemutat; uja megáll, ahogy Schillingre szegeződik*) Üdvözlöm, kormánytanácsos úr!

TISZT (*az Apátnak*) Álljon fel!

SCHILLING (*a Tisztnek*) Hogyan, főhadnagy úr, maga ebben a szabad erdőben is megbilincselve tartja a foglyot? Ez emberkinzás!

TISZT De hiszen az imént éppen ön...

SCHILLING Én? Hogyhogy én? Nálunk senki sem ad ki ilyen szívtelen utasítást.

A Tiszt leoldja az Apát bilincsét

Bántatlanul sétálhat, Apát úr. Hiszen ön még nincs elítélve.

Az Apát nem mozdul

Rajta! Tekintse szabadnak magát!

Az Apát lassan megindul az egyik irányban a tisztás széle felé. Amikor az első fához ér, puskás őr lép elő a fa mögül. Aztán a tisztás másik széle felé indul el. Itt is puskás őr lép elő a fa mögül. Körbejárja a tisztást, minden fa mögül puskás őrök tűnnek elő. Viszszamegy a középre a rönkhöz

APÁT Kisértessen vissza a börtönömbé.

SCHILLING Aljas cinizmus volna a részünkről, ha szabadságát azonosítanánk börtönével. (*A Tisztnek*) Az Apát úr meg van félemlítve. Ide vezet a maga bánásmódja.

APÁT A főhadnagy úrral tisztáztuk már, hogy a tortúrát túl lehet élni.

SCHILLING Civilizált államunkban a tortúra szó' pusztán kimondása is ízléstelenség. A törvénytörtő nálunk

a törvényes előírások alapján büntetik meg.
APÁT Törvények! (*Névet*) Magyarországon a botozást is törvényi biztosítja. Nincs olyan galádság, amit ne szentesíthetne törvény. A kannibálok törvényesen fáják fel foglyaikat.

SCHILLING A ragályos kórokat azonban sehol sem szabad terjeszteni. És maguk a legdöglesztőbb francia ragályt hurcolnák be az országba. (*A Tiszta felé bóké*) A végén még tisztjeinket is megmételtyezik.

APÁT Tettemért vállalom a felelősséget.

SCHILLING Szép hősiesség mondat. Mások kontójára. Hát szabad így viselkedni? És éppen önnek, akit az uralkodó nemrégiben ruházott fel az apáti címmel? Aki évi ezerforintos kegydíjat kap tőle? (*Odaszól egy katonának*) Asztalt, széket.

A katona a tönkhöz hozzá az asztalt és a széket. Schilling leül; az Apát is helyet foglal újra a tönkön

APÁT Várunk valakire?

SCHILLING (*a Tiszta nek*) Tegye a dolgát. Lelépni.

A Tiszta el

Ha Potoczki tudná, melyik franciából lehet pénzt csapolni, már rég odaüdüngött volna. A lengyelek egy fillert se tudtak kisírni a konventtől. Ami pedig a maga külpolitikai fantáziáját illeti... (*Legyint*)

APÁT Allításaimat egytől egyig bizonyíthatnám. Ha itt volna Livinska grófnő. Vagy Gotthardi egykori rendőrigazgató úr, aki ...

SCHILLING ... aki a hölgyet az elhunyt uralkodónak is bemutatta. Ezért az udvari titkosrendőrség begyűjtötte az adatait. A szálak nem Potoczkihoz, hanem a lengbergi helyőrség tiszti kaszinójához vezetnek. A hölgy eredetileg ringyói pályára lépettnek volt tekinthető.

APÁT Régóta tudom, hogy az udvari titkosrendőrség tökfekék gyülekezete.

SCHILLING (*dühösen*) Nahát ez mindennek a teteje. Ön visszaél a helyzetével.

Négyet tapsol. Az egyik fa mögül katona lép elő. Schilling int neki, a katona jelt ad hátrafelé, mire egy fehér ruhás, szép nő sétál ki a fák közül a tisztásra

APÁT (*Schillingnek*) Bizonyára az álmatlanság teszi, de mostanában látomások gyötörnek.

LIVINSKA Hogy nézel ki, te? Mint a saját apád!

APÁT Nem, ez nem lehet.

LIVINSKA Mindig szerettem, ha papi ruhában jelen-tél meg. Az olyan izgalmas volt, olyan pikáns. APÁT Hogy került ide, grófnő?

LIVINSKA Grófnő! (*Schillingnek*) Akkoriban is mindig grófnőnek becézett.

SCHILLING Ismer maga egy Potoczki nevű lengyel grófot?

LIVINSKA Potoczki ... Potoczki... Aki elkártyázta vér szerinti apjának, a lengbergi püspöknek az ékszereit?

SCHILLING Ne bohóckodjon.

LIVINSKA Bocsánat. Azt Ponjatovszkinak hívták. Lovasszázados volt, jó barátom. Nagyon megsirattam, amikor vízbe fulladt.

APÁT (*Schillingnek*) Firenzében láttam egy bűvészt, aki a kalapjából mátyásmadarat varázsolt elő.

LIVINSKA (*Schillingnek*) Ponjatovszkira ne gyanakodjon, kérem. Csak a lovak érdekelték meg a nők.

SCHILLING Milyen politikai kapcsolatot létesített az apát úrral?

LIVINSKA Én azt nem politikainak nevezném.

Livinska megindul az Apát felé. Ez megbűvölten nézi, majd feláll. Livinska lovaglőülésben leül a rönkre és felnéz az Apátra

Emlékszel erre a rönkre?

APÁT Életem legboldogabb órája volt.

LIVINSKA Félsz tőlem?

APÁT (*térdre borul, kezét csókol*) Három éve várok erre a pillanatra, grófnő. Bár tévedtem volna el ma-

gával ebben az erdőben, bár sohase találtam volna ki belőle. Nem lett volna szabad elengednem a kezét.

LIVINSKA Nem lett volna szabad átpasszolnod annak az ördögi Gotthardinak - ha az nem mutat be a néhai császárnak, akkor most gondtalanul élnék, és neked se vágnák le a fejedet. Megjegyzem, a császár megítéssel bánt velem...

SCHILLING Hallgasson!

LIVINSKA (*az Apátnak*) ... de te is nagy disznó voltál. APÁT (*megcsókolja Livinska karját*) A grófnő semmit sem vethet a szememre. Olyan voltam maga mellett, mint egy zöldfülű gyerek. Itt is, emlékszik... Úgy tapadt rám szívókorongjaival...

SCHILLING Pfuj!

APÁT Kormánytanácsos úr, ha kettesben hagy bennünket, hálából országos jelentőségű titkot tárok fel ön előtt. (*Livinska testébe szorítja a fejét*)

LIVINSKA Most már emlékszem. Akkor is valami Potoczkit emlegetett. Potoczki így Potoczki úgy, Hogy keressen fel Potoczkit, szerezek pénzt Potoczkitől. Vagy talán Potoczkit mondó t.

Schilling négyet tapsol. Az iménti katona előlép, int Livinskának, ez feláll, hogy induljon. Az Apát elkapja a karját

APÁT Nem hagyhat így itt, grófnő! Megöregedtem a cellában? Annál inkább kellene most szeretnie!

LIVINSKA (*kiszabadítja a kezét*) Egyél és napozz többet. Pocsék a színed! (*Eltűnik a katonával a fák*

közt. Csönd)

APÁT Épületes közjáték volt. Valóban ismerem a hölgyet, de nem Livinskának, hanem Malinskának hívják.

Schilling legyint

LIVINSKA (*ismét megjelenik egy fánál*) Potoczki vagy Potoczki. De semmiképp sem Ponjatovszki. Az szegény hét éve halott. Részegen belovagolt a Dnyeszterbe es ...

A katona kiráncigálja Livinskát a színről

APÁT Az a Livinska, akire én gondolok, feltehetően nincs az élők sorában. A megboldogult uralkodó halála után néhány nappal nyomtalanul eltűnt.

SCHILLING Mért az új uralkodó nem akarta, hogy atya emlékét ilyen legyecskék dongiák körül. Gotthardi rendőrigazgató úr ázsiója is azért süllyedt átmenetileg, mert...

APÁT Átmenetileg?

SCHILLING Birodalmunk egyetlen hasznos emberről se mond le magánérzelmei kedvéért. Márpedig ki vitatná, hogy Gotthardi igen hasznos, igen tehetséges ember.

APÁT Őt is idehozzák?

SCHILLING Miért hoznák? Tud jární. Kocsija is van. APÁT De hiszen Gotthardit velem egyidőben tartóztatták le.

Schilling nevet

Szent ég.

SCHILLING Az udvari vizsgálóbizottság átlát az öntaktikáján. Bevall mindent a bécsi jakobinus mozgólódásról, mert erről már úgys pontos információink vannak. Viszont hallgat a magyarországi szervezkedésről, mert azt reméli, hogy e ről nincsenek értesüléseink.

APÁT Nekem sincsenek. Hónapok óta a Bécsben élek.

SCHILLING Két pesti útvjáról is tudunk.

APÁT Öreg édesanyámat látogattam meg.

SCHILLING Ha beszámol a magyarországi szervezetről, egyetlen rebellisnek sem esik bántódása. Legkevésbé önnek. Esküszöm.

APÁT Nem tudok ilyen szervezetről.

SCHILLING Gotthardi Ferenc rendőrfőtanácsos rábírta az uralkodót, hogy adjon önnek még egy utolsó

lehetőséget. Miután hivatalába visszakerülve végrehajtotta első mesterművét és felszámolta a bécsi jakobinusbandát ... Rosszul van?
APÁT Csak az orrom vére eredt el.

Schilling hármat tapsol. Egy katona rohan elő, kezében fehér kendő. Az Apát orrára szorítja. Az Apát fel-üvölt

SCHILLING Mit üvöltözik, mint akit nyúznak? Senki se' bántja.

A katona még egyszer az Apát orrára nyomja a kendőt, de most a száját is befogja. Az Apát hörög

Megelégtünk őszintétlen magatartását. Félnótás gyülekezetnek néz bennünket? Felszólítom, hogy ezen a tisztáson adja tanúbizonyságát jó szándékának! APÁT Miért nem ohajtanak tőlem valami becsebbet?

SCHILLING Hogyan?

APÁT Alsólendvén a falu bolondja nem gombolja ki a nadrágját, amikor vizel. Télien a lábára fagynak nedves rongyai.

SCHILLING Hogy jön ez ide?

APÁT Ez az öreg a legjobb szándékú ember, akit valaha is láttam. Ingyen riasztja el a varjakat a parasztok földjéről.

SCHILLING Na és?

APÁT Ne folyton a szándékaimat firtassák. A sok jó szándékú hivatalnok a szakadék szélére vonszolta ezt a birodalmat. Erdeklődhetnének egyszer a tehetség iránt is.

SCHILLING A tanácsait tartsa meg magának. A vallo-mását akarjuk.

Kocsizörgés. Schilling feláll

A saját kezében a sorsa. Törölje le arcáról a vért.

Schilling és a katona el

APÁT Ha butább volnék, megüsznám. Akkor tudnának használni. Mire jó nekik ez a komédia? Halott orosz-lánokra lövöldözni, vaktölténnyel?

A tisztás szélén elegáns udvari ruhában megjelenik Gotthardi. Két lépéssel mögötte a Tiszt. Az Apát lát-tán Gotthardi megtorpan, egymásra merednek. Gotthardi gyors mozdulattal keresztbe fonja karját a mellén. Az Apát viszonozza az üdvözlést. Aztán egymás karjába omlanak

APÁT Ferenc!

GOTTHARDI Nagyrabecsült barátom!

APÁT Ezt is megfertük !

Tülsorduló örömmel ölelgetik egymást. Gotthardi kibontakozik

GOTTHARDI (üvöltve) Őrség, elvonulni!

Látszik, amint a katonák hátraarcot csinálnak és megindulnak visszafelé

(A Tisztnek) Ön maradhat.

APÁT Más is maradt itt. Valaki hasal a füben.

GOTTHARDI 'Szent Isten! Egy spion.

Az Apát a halott favágóhoz lép, felüvölt

APÁT Gyilkosság!

GOTTHARDI (szintén odalép, a halott fölé hajol) Úgy látszik, nem babra megy a játék. Nézze, friss vér. APÁT Vigyék Innen! Akkor az imént mégse varjúra lóttek !
GOTTHARDI (a Tisztnek) Húzza kérem a tetemet a fa mögé.

A Tiszt egy fa mögé vonszolja a holttestet

APÁT Ismeri?

Gotthardi nem válaszol

Livinskával van kapcsolatban?

GOTTHARDI Livinskával? Hogy kerül ide Livinska? APÁT Ön kérdi tőlem?

GOTTHARDI Ha jól emlékszem, éppen Öntől tudom, hogy tavalyelőtt meghalt Lengyelországban.

APÁT Éz azonban nem gátolja meg abban, hogy itt mászkáljon az erdőben.

GOTTHARDI Livinska?

APÁT Vagy mégis Malinska volna?

GOTTHARDI Ki az a Malinska?

APÁT Ahogy önnek tetszik.

Csőnd

GOTTHARDI Olvastam, drága barátom, a vallomását. Nagyon jólesik, hogy ilyen hízelgően nyilatkozott ró-laim.

APÁT Tudtam, hogy nem ártok önnek. Mindvégig tudtam, kinek dolgozik.

GOTTHARDI! (súgva) Rosszul tudta. Ez csak maskara, én is rab vagyok.

APÁT Ne strapálja magát.

GOTTHARDI Pssst.

A Tiszt visszatér

APÁT A főhadnagy úr előtt nem titkolódzom. Én mindig ugyanazt akartam, mint ön.

GOTTHARDI Én pedig azt, amit ön.

APÁT Ha tudná, Ferenc, milyen bolondos álmaim vannak. Ma éjszaka például csupa fej nélküli csirke rohángált anyám udvarán.

GOTTHARDI Egykettőre követjük a csirkék példáját, ha nem vigyázunk.

APÁT Maga engem nem tud megijeszteni.

GOTTHARDI Nem? És miért nem?

APÁT Mert állandóan félek.

TISZT Lehetteitlem !

APÁT Képzelsen el egy nagy szobrászt, aki negyven éven át faragja egyetlen művét, egy hasonlíthatatlan szépségű szobrot, és egyszer csak attól kell tartania, hogy egy bamba kötőre darabokra zúzza. Nézze meg ezt a fejet. Tizenegy ország, tudós társaságai esedeztek a kegyért, hogy a tagjaik közé sorolhassanak. Már fiatal karomiban Katalin cárnő személyesen... GOTTHARDI 'Ki ne tudná? TISZT Elnézést, amiért megszólalok, de hadd közöljem az lapát úrral, hogy a világ jobbik felének erkölcsi támogatását érezheti e sorsdöntő órán... GOTTHARDI Hagyjon magunkra.

A Tiszt sarkon fordul, eltűnik a fák közt

APÁT Bátor ember. Esméiért hősieen feláldozná az életemet.

GOTTHARDI Szemtanúk mesélték, miként emelkedett a magasba az ön léghajója. Ha jól emlékszem, Lembergblől egészen Angliáig akarta röptetni, le akarta pipálni a Mongolfier testvéreket, mi? Es amikor százméternyi repülés után lezuhant...

APÁT Nem a számításaimmal - az anyaggal volt baj! A tömlő, amelybe saját készítésű légpumpámmal a gázt belefújtattam...

GOTTHARDI Ezernyi körülményt zseniálisan számított ki, csak egyetlen részletben tévedett. Egy apró likacska, és lepottyán az óriási gömb.

APÁT Közölje a kormánnyal: ha fél évet és megfelelő anyagai támogatást kapok, olyan léghajót szerkeszttek, amelyről kifürkészhető az ellenséges hadsereg mozgása. Sőt, léghajómról robbanóanyagot is lehetne szórni gaz ellenségre, valami foszforos keveréket, mely az ütődéstől lángra lobbanna és... Mit nevelt?
GOTTHARDI Embert is vinne a léghajója meg robbanóanyagot is?

APÁT Miért ne?

GOTTHARDI Fos ki szállna fel vele?

APÁT Először halálraítélteket kellene alkalmazni erre a célra. A feladat végrehajtásának esetére kegyelmet kellene ígérni nekik.

GOTTHARDI Ön vállalkozna ilyen feltételek közt a feladatra?

APÁT Természetesen. Nagy, könnyű vitorlával irányítanom a gömböt. - Továbbítja indítványomat az uralkodónak?

A Tiszt feltűnik a tisztás másik oldalán. Nem veszük észre

GOTTHARDI Nem.

APÁT Miért ilyen tartózkodó? Évek óta ön a legközelebbi barátom, *Ferenc*. Ön a bizalmasom. Titkaim tudója. Nagy jótevőm. akivel sok jót tettem.

GOTTHARDI Azért nem továbbítom, mert magam is fogoly vagyok.

APÁT Ezt a dalt ne énekelje végig.

GOTTHARDI Kegyelmet kapok, ha ki tudom faggatni magyarországi kapcsolatai felől.

APÁT És én?

GOTTHARDI Ebben az esetben ön is kegyelmet kap. Schilling kötelező ígéretet tett erre. Ez a tehetségtelen banda azt hiszi, hogy ön szívesebben vall, ha megijátszom a rendőrkapitány szerepét.

Az Apát hallgat

Csak hogy ön átlátna rajtam. Különben is, minek alakoskodjak? Hiszen már régen beavatott hazai titkostársaságainak alapszabályaiba. (*Keresztbe jűzi a karját, megbajol*) Na, mit vallunk be?

APÁT Valljon be mindent, amit tud, és mondja azt, hogy most szedte ki belőlem.

GOTTHARDI Akkor magának leütik a fejét.

APÁT Ha viszont megneszelnék, hogy ön már régóta tud mindent, és csak most jelenti ...

GOTTHARDI Egymás kezében vagyunk. Még mindig azt hiszi, hogy egy rendőrfőnökkel beszél?

APÁT Mi mást hihetnék?

GOTTHARDI Mindenben átlát, csak egyvalamit hagy ki megint a számításból. Hogy én is átlátok magán. Szintén csak színleg vett részt a bécsi összeesküvésben. Egymást kellett megfigyelnünk. Most pedig összehoztak bennünket ebben a hülye szereposztásban. hogy napfényre búvóljuk a másik fél maradék titkait..

APÁT A barmok. - Es mióta tudja, hogy csak színleg vagyok fogoly?

GOTTHARDI Bármilyen tökéletesen játszotta a szerepét, én az első pillanatban rájöttem erre.

A Tiszt elneveti magát a leshelyén. Mindketten észreveszik

APÁT (*súgva*) Félnótás. Ne zavartassa magát.

GOTTHARDI Majd később megleckéztetem.

APÁT Tétélezzük fel, hogy mindketten foglyok vagyunk. Aztán tétélezzük fel, hogy mindketten állami megbízatást teljesítünk. Aztán tegyük fel, hogy én rendőri feladatot látok el, ön pedig fogoly. Az-tán cseréljük fel képzeletünkben a szerepeket: ön dolgozik a rendőrségnek, és én vagyok az összeesküvő. Ez négy lehetséges viszonylat közöttünk. Mi bennük a közös?

GOTTHARDI Ön meg én.

APÁT Minket, akármilyen felállásban kerülünk is össze, ugyanaz az érzület mozgat. Ennek a dohos államépítménynek a *megvetése*.

GOTTHARDI És hogy ezt tudjuk egymásról.

APÁT Besűgő, rendőrfőnök, egymásra vagyunk utalva, hogy előmozdítsuk a haladást.

GOTTHARDI Meg a karrierünket.

APÁT Pfuj, kicsoda szavakat használ! Mint egy közönséges filiszter!

GOTTHARDI Nem lehet mindenki lángész.

APÁT Karriert akarunk, rendben. De miért? Mert karrier nélkül csak nézők lehetünk korunk színházában.

De mi színészek akarunk lenni. Főszereplők!

GOTTHARDI Ön valóban erre született.

APÁT Emlékszik, kicsoda átfogó reformprogramot vázoltam fel jelentéseimben? Ha rám hallgatnak, a

papság és a nemesség uralma már csak történelmi emlék. GOTTHARDI Repeső szívvel további, ottam írásait az uralkodónak.

APÁT Tele voltunk reménnyel, *amíg* ez a hájfejú Franci ...

GOTTHARDI Psssszt.

APÁT (*súgva, kacsintra*) Ez a rózsás seggfej

Gotthardi fejével a Tiszt felé bökö

Idealisták voltunk?

GOTTHARDI Igen.

APÁT Realisták voltunk?

GOTTHARDI Igen.

APÁT Azt *hiszem*, azokkal a jelentéseimmel bebizonyítottam, hogy az ország hivatott vezetője vagyok.

GOTTHARDI A magyarországi spiclijelentések végtelen sivatagában az ön beadványai oázisokat képeztek.

APÁT A tiszta erény álláspontjáról bűnös vagyok, amiért nem csak jezsuita ellenségeimet jelentettem fel, hanem elvbarátaimat is. De hogyan terelhettem volna az uralkodókat a reform felé, ha nem festem eléjük a forradalom rémét?

GOTTHARDI Nincs *oka* önvádra. Ont is fel-feljelentették. Elvezet volt összehasonlítani, amit egymásról írtak.

APÁT Az országot szolgáltuk valamennyien.

GOTTHARDI De nem egyformán. Az ön *írásai* úgy hatottak *rám*, mint akták közt egy-egy költemény. A lapos tényeket a fantázia gázaival megtöltve röptette magasba, miközben mindkét lábával a földön maradt.

APÁT Ön spicliségről beszél. En szolgálatot mondanék. Reformjavaslataimhoz ki kellett vívnom a bizalmukat.

Ha látják fenn, hogy minden szálát a kezemben tartok ...

GOTTHARDI Ezt a benyomást szeretné kelteni most is?

APÁT Nem. Most nem a bizalom megszerzése a tét, hanem a bőrünk. El kell bagatellizálni a magyar ügyet.

GOTTHARDI Csak hogy már nyomom vannak.

APÁT Üljön az asztalhoz. Lediktálom mindazt, amit a magyarországi szervezkedésről feltétlenül be kell vallanom. Annyt és nem többet.

Gotthardi asztalhoz ül; az Apát a rönkön foglal helyet

Milyen biztosítékot kapok arra vonatkozólag, hogy vallomásomért *cserébe* társaimmal együtt elkerültem a felelősségre vonást?

GOTTHARDI Kötelező erejű biztosítékot.

APÁT Az uralkodónak személyesen kell garantálnia ...

GOTTHARDI Már garantálta nekem. tegnap, magánfogadáson.

Hosszú csönd

APÁT Akkor jó.

Csőnd

GOTTHARDI Lássunk neki.

APÁT Önnél biztos van írószerszám.

GOTTHARDI Természetesen. (*Átkutatja a zsebeit., hasztalan*)

APÁT Hozasson a főhadnaggyal.

A tisztás szélén egy asszony tűnik fél, kosárral

GOTTHARDI Mit akar, jóasszony?

ASSZONY Nem járt erre az uram?

APÁT Ki a maga ura?

ASSZONY Zömök, bajszos ember. Favágó.

GOTTHARDI Favágó nem járt erre.

ASSZONY Piszkos *csavargó*. Ide rendelte az ebédjét.

GOTTHARDI Asszonyom, szíveskedjék elhagyni ezt a helyet. Itt fontos megbeszélés folyik.

ASSZONY Nem érdekel, mi folyik. Az urak menjenek

bécsi kőházaikba, ott beszélgessenek. Eddig az erdőben szabadon járkálhattunk. Most meg mindenütt puskás naplopók, ficsűrok...

GOTTHARDI Menjén el, jóasszony, mielőtt baj éri.

APÁT Biztos várja otthon az ura.

ASSZONY Vén kankutya, dehogyis vár engem.

APÁT Mintha láttam volna egy fejszés férfit. Arra ment el. *(A hullá felé mutat)*,

GOTTHARDI Vagyis arra. *(Az ellenkező irányt mutat-já)*

ASSZONY Bolondját járatták velem az urak? *(Körül-néz, meglátja a fűben a fejszét, eldobja elemőzsiás-kosarát, a fejszéhez rohan, felkapja) Ez az ő fejszéje! (Megindul a halott felé, meglátja, iszonyút sikolt, hozzárohan) Gyilkosok!*

GOTTHARDI Nyugodjék meg, asszonyom. Ki fogják vizsgálni a körülményeket. És ha a férje ártatlan, akkor imagát kártalanStjiák.

APÁT *(paposan)* Az ég akarta így, asszonyom. Térdel-jen mellém és imádkozzunk együtt.

GOTTHARDI Képzeld, hogy a férje háborúban esett el. Akkor is az államéért...

Az Asszony felemelt fejszével Gotthardi és az Apát felé rohan. A Tiszt kivont pisztollyal előugrik rejtek-helyéről

TISZT Álljon meg, szerencsétlen.

Az Asszony a térdelő Apátra emeli a fejszét. Az Apát védekezően a feje fölé tartja a kezét. Lövés dörren valahonnan, az Asszony holtan esik össze. Senki se mozdul. Hosszú csönd

GOTTHARDI Ki lőtt?

APÁT Nem tudom.

TISZT Én se tudom.

Tanácsztalanul bámulnak körbe. Semmi se mozdul. Vége az első résznek

Második rész

A tisztás. Gotthardi, az Apát, a Tiszt

GOTTHARDI *(szimatolva)* Érzik?

TISZT Mit?

GOTTHARDI Maga se érzi?

APÁT Dehogynem. Az augusztusi hőség megteszi a magáét.

TISZT Képzeldnek.

APÁT Az orrom csalhatatlanabb, mint a pápa. A rendházat is azért kellett elhagynom, mert kiűtést kaptam a tömjénbűztől. Még a legfélreesebb cellában is *facsarta* az orromat.

GOTTHARDI Temesse be a két testet.

TISZT Előbb azonosítani kell őket.

GOTTHARDI Akkor legalább szórjon rájuk egy *kis* földet.

TISZT Nincs ásóm.

APÁT Mi baja magának? Úgy viselkedik, mint egy durcás kölyök.

Csőnd

Voltaképpen miért nem megyünk el? A vallomást három órája megirtuk *már*.

GOTTHARDI Schilling megkért, hogy várjuk meg itt.

APÁT Akkor varjunk. - A nagy verulami Bacon havat és jégport szórt a döglött baromfiakra, és ily módon heteken át tartósította a húsukat. Szerintem előbb-utóbb tartósítani fogjuk az elröppenő hangot is.

GOTTHARDI Micsoda ötlet!

APÁT Bennünket itt kihallgattak. Nemcsak a főhadnagy úr... Ne tiltakozzon! Látom sértett arcáról, hogy elégedetlen azzal, amit hallott. De hallgatódzott más is. Például aki lelőtte az asszonyt. És még mások is fűleltek. Amióta itt időzünk, szokatlan neszeket hallok. Félelmetes a hallásom. A rendházat is

azért kellett elhagynom, mert herpeszt kaptam az örökös imamormolástól. Ha majd konzerválják a hangot...

GOTTHARDI Irigylem a jövő rendőrfőnökeit.

APÁT Bizony, Ferenc, megelőztük korunkat. Meghalnom is idő előtt kell, hogy ne zavarjam a sötétség uralmát.

GOTTARDI Követem a halálba! Nem akarok olyan világban élni, mely nem bírja elviselni önt!

APÁT De a jövő, édes barátom! A jövő könnyes szemmel gondol majd ránk. Mocsokban kellett henteregnünk ...

TISZT Miért? Árulja el, hogy miért?

APÁT Hogy egyáltalán használhassunk, édes fiaim.

TISZT Hallottam, milyen vallomást diktált le a rendőrfelügyelő úrnak. Fejek fognak potyogni. Miért tette? Hogy mentse a bőrét?

GOTTHARDI Főhadnagy úr, önt én ...

APÁT Ezt most hagyja, Ferenc. *(A Tisztnek)* Magamtól undorodva teszem, amit tennem kell, hogy be-töltsem küldetésemet.

TISZT Árulással?

APÁT Beszéljünk praktikusán. Ez a bornírt kormányzat kiváltképpen a botránytól retteg. Ha csótányait nem tudja eltüntetni a világ szeme elől, inkább meg-eszi őket!

TISZT De neveket miért mondott?

APÁT Ez a szükséges kockázat. Becsületem a jövő oldalán.

TISZT örület.

APÁT Kormányokra és nőkre csak konkrétumokkal lehet hatni. Ha nem veszi elő az aduját, nem esnek magának hanyatt.

TISZT Érzem, hogy be akar csapni.

APÁT Gyanakodjon csak, tartsa nyitva a szemét. Hosszú út áll még ön előtt. Talán éppen ez a mai nap érleli meg, élete nagy felladabaiira.

TISZT Csak azt árulja el...

APÁT Én nem segíthetek: a sorsdöntő fordulatok belülről jönnek. A külvilág csak életre kelti őket, ahogy a sajtban a hőség, a nedvesség és a levegő hatására kukacok teremnek.

TISZT Szórók egy kis földet a holttestekre. *(Elmegy)*

APÁT Rossz érzésem támadt. Mintha csapdát állítottak volna nekünk.

GOTTHARDI Az előbb annak a fának a koronájáiban egy civil lapult.

APÁT Tapasz volt a szeme fölött.

GOTTHARDI ő lőtte le az asszonyt.

APÁT Téved. A lövés onnan jött.

Gotthardi a fejét rázza

Mindegy. Miért lőtték le? Miért nem hagyták, hogy a szerencsétlen nő felaprítson engem?

GOTTHARDI Még várnak valamit magától.

APÁT Láttam egyszer egy katonai gyakorlatot. A résztvevőknek két kilométert kellett kúszniuk homokos, kietlen vidéken, és az nyert, aki először préselte be magát az út végén egy latyakos odúba. Így kúsznak versenyt sivatagi terepen a maga kollégái, hogy ki fúrja bele magát először az ifjú uralkodó alfelébe.

GOTTHARDI Ott már nincs hely.

APÁT Mi se fértünk be. Maga persze még versenyben van.

GOTTHARDI Alig remélem.

APÁT Mert mi akarunk valamit. De az a valag csak a rég megemésztett bélsárt szeretné napvilágra lökni.

GOTTHARDI Én derülátóbb vagyok. Meglátja, győzünk.

APÁT Persze, hogy győzünk.

Csőnd

Hőn szeretett édesanyám, korán özvegyiségre jutva, tizenhat éves koromban papnak adott, és ezzel egy életre tönkretett. Édes öreg! Ha rá gondolok, zokog-ni szeretnék!

Reszkető fejű, vézna öregúr jelenik meg a tisztás szélén, fekete ruhában. Virágokat tépdés. Az Apát rémülten mered rá. Gotthardi nem látja

GOTTHARDI Rosszul van?

APÁT Psssszt.

GOTTHARDI Szent ég! Még elájul itt nekem! (A rönkhöz támogatja, leülteti az Apátot)

Közben az Öregúr, kezében virággal, kibóklászik a tisztásról

APÁT Láta azt a rozoga franciskánust?
GOTTHARDI Kicsodát? APÁT Rómából érkezett. GOTTHARDI Hol van? APÁT Ott, a fa mögött. GOTTHARDI Rémeket lát.

APÁT (nagyon izgatott) Azonnal menjen oda ahhoz a fához!

GOTTHARDI De miért?

APÁT Kérve kérem.

Gotthardi odamegy a fához

GOTTHARDI Schol senki.

APÁT Tízennyolc éves koromban láttam először, Baján. A rendház refektóriumában gyűltünk össze, Meg-kérdezte, kinek van panasa. Moccanni se mertünk, hallgattuk a légyzümmögést. Egyszer csak látom, hogy mindenki rámered. Felnézek a fejem fölé, és meg-pillantom a kezem. Meglepődtem, de már hallok a hangomat is. Panaszom nincs, mondja a hangom, csupán arra kérem a római rendház követét, esz-közölné ki elbocsátásomat a rendből, mert belőlem hiányzik az életszentség. Aztán azon kapom magam, hogy megint a helyemen ülök, legyek zümmögnek, az öreg pap feje pirosan rezeg.

Csőnd

De hova tűnt? Hihetetlen.

GOTTHARDI Senki se volt ott. Szedje össze magát.

APÁT Hányszor láttam azóta a szentéletűt! Szabadulást ígér, aztán vörösen ingatja a fejét! Mint szőkevényt a kutyák, úgy kergetnek attól a naptól kezdve a papok! Mihelyt menedékre lelek, egy könyvtárszobában vagy katedrán, máris a sarkamba márnak. Vonításuk behatol legedesebb álmaimba is. Nem bocsátják meg, hogy lángész létemre el akartam szabadulni tőlük. Csak egyszer engednek majd el a bárd alá. És, az, öreg mindenütt jelen van. A ruhában is felismerem. Tavaly, amikor titkos küldetés-ben Kolozsvárra mentem, a postakocsi bakján... Eh, magánál is találkoztam már vele. Ruzitska zongora-tanai-mi együtt érkezett.

GOTTHARDI Prandstütter városi tanácsokra gondol?

APÁT Nem mindegy, hogyan mutatkozott be? Előbb még integetett is nekem, onnan látja? (Megragadja Gotthardi ruháját) Csak azért kerestem az ön rossz hírű barátságát, mert azt reméltem, megszabadíthat tőle és a bandájától!

GOTTHARDI Ebben bízhat.

APÁT Odanézzen!

Az Öregúr ismét megjelenik a tisztás szélén. Három sötét ruhába öltözött középkor úr, egy szintén sötét ruhás középkorú asszony és egy fehér ruhás fiatal lány követi

1. FÉRFI Nincs melege, apuka?

2. FÉRFI Itt megpihenhetnénk.

LÁNY Már teljesen lila a nagypapa feje.

ASSZONY Apuka, ne hajladozzon annyit.

3. FÉRFI (nagyon kövér) Én egy lépést se megyek tovább. (Leül a földre)

A többiek követik a példát. Csak az öregúr marad talpon, virágokat szed

APÁT Micsoda alpári trükk!

GOTTHARDI Várjuk ki a végét.

APÁT Nem ismeri őket? (Gotthardi a fejét rázza) Ahogy tetszik.

3. FÉRFI Nem éhes, apuka?

LÁNY (az 1. Férfinak) Apa, mondd, szerinted mit bámul az a két pófa ott?

ASSZONY (a Lánynak) Ne nézz oda.

APÁT Rólunk beszélnek.

GOTTHARDI Mi meg róluk.

3. FÉRFI Ha megengeditek, leeszem kabátomat.

ASSZONY (a Lánynak) Mít báméskodsz folyton?

GOTTHARDI Nem is rossz a kicsike. Mi?

APÁT Az öregget figyelje!

1. FÉRFI Játsszunk vagy együnk?

APÁT Félelmetes, mi?

GOTTHARDI Tökhülye.

APÁT Azt hiszi?

3. FÉRFI Együnk.

2. FÉRFI Apuka, üljön már le.

Az Öregúr az Apát és Gotthardi elé botorkál. Lehajol virágért, alulról felnéz rájuk, nevet

ÖREGÚR Szörnyű lábszagotok van.

Az Asszony odafut az Öregúrhoz, bocsánatkéren meghajol, majd elvezeti az Öregurat a csoportjukhoz

ASSZONY (a Lánynak) Mít vihogsz?

APÁT Ehhez mit szól?

GOTTHARDI Mondom, hogy tökhülye.

3. FÉRFI Nem bánom, játszhatunk is. (Kártyát vesz elő)

ASSZONY Ti kártyáztok, mi meg unatkozunk.

LÁNY Az a vén majom állandóan bámul.

2. FÉRFI Mít talált, apuka?

ÖREGÚR Itt véres a fű.

ASSZONY Apuka, maradjon veszteg.

ÖREGÚR Véres ha mondom. (Letép egy marék fűvet, az Asszony arca elé dugja. Az Asszony ellöki a kezét. Az Öregúr a földre huppan)

GOTTHARDI Odamegyek hozzá.

APÁT Ne!

Gotthardi odamegy a társasághoz

GOTTHARDI Mi véres, ha szabad kérdenem? ÖREGÚR Nem szabad kérdenie, mert ami sok, az sok,

mit akar tőlem, magát Henriebte küldte, de engem

hiába zaklatnak, mert minden számlám megvan, úgy,

hogy hordja el magát, különben előfűttem a mű-

helyből a mérsároskutyámat, az halálra mart egy

szenhordót, még a császárnő idejében, én tudom, ki-

csoda maga, maga bűdös lábú, ezért még meglakol.

(Gotthardihoz vágja a fűvet. A három férfi feláll)

APÁT Ferenc, jöjjön ide.

1. FÉRFI Elnézését kérjük. Apuka gyámság alatt van.

LÁNY A nagypapa már teljesen dili a.

ASSZONY Klára!

GOTTHARDI (megemelve kalapját), Ha megengedlek, Klárka kisasszony, hogy ellentmondjak: nagyatyját joggal izgatta fel az a fűcsomó, tudniillik valóban véres, ami erőszakos cselekményre enged következtetni...

2. FÉRFI Menjen vissza, kérem, a barátjához. Apuka nagyon izgatott.

ÖREGÚR Én nem vagyok izgatott, én nem vagyok iz-

gatott, én nem vagyok izgatott!

Gotthardi visszahátrál az Apáthoz

APÁT Ó az, megismerem.

ÖREGÚR Tiltsátok meg neki, mert olyat teszek...

ASSZONY Mi baj, apuka?

ÖREGÚR Tiltsátok meg annak a kopasznak, hogy rólam sustorogjon, mert kölyökkorában kukacot csempészett a lisztembe, hogy megégjem és bélférgeim legyenek, de akkor jött a szomszédasszony, aki anyám helyett anyám volt, egyébként hírneves kurva...

ASSZONY Apuka!

ÖREGÚR És beleverte orrát a lisztbe, attól ilyen fehér-képi, menjünk innen, haza akarok menni, haza akarok menni...

APÁT Hallja?

ASSZONY De hiszen azért jöttünk ide, hogy megünnepeljük apuka nyolcvanötödik születésnapját.
2. FÉRFI Éppen apuka akart ide jönni.
3. FÉRFI Itt ismerkedett meg anyukával, egy majáliston.
APÁT (az Öregúrhoz fut, leborul elé) Nuncius úr, kegyelem!

Az Öregúr belerúg az Apátba

GOTTHARDI (a társaságnak) Rohama van.
APÁT Nuncius úr, köszönöm a rúgást, megérdemlem, noha mindig az egyház hű gyermeke voltam, annak ellenére, hogy Istenben nem hittem soha. (Átöleli az Öregúr lábát)
ÖREGÚR Segítség!

Gotthardi az Apátot húzná vissza, a 3. Férfi az öreg-urat. Az Öregúr elesik

APÁT (az Öregúron fekve) Nuncius úr, én mától új életet kezdtek! Feltárom önnek, akár most rögtön, a szabaddkőművesek páholyvezetőinek európai értekezletén hozott gyalázatos titkos határozatokat...

Gotthardi letépi az Apátot az öregúrról. Szétcibálják őket

1. FÉRFI (az Öregurat ápolva) Menjenek innen!
LÁNY Menjünk mi is.
2. FÉRFI Szó sincs róla. Előbb lejátszunk egy rundot.
3. FÉRFI Ha már kicipeltük magunkat ide.
ÖREGÚR Haza akarok menni, haza akarok menni.
2. FÉRFI (odamegy Gotthardiékhoz) Uraim, nem menének kicsit odébb, erre vagy amarra, apukát ugyanis a történetek után ingerli a jelenlétük.
GOTTHARDI Sajnáljuk, de nem megyünk el.
APÁT Miért nem, Ferenc?
GOTTHARDI Hiszen tudod.
APÁT Nem számít. Lesz, ami lesz.

Az 1. és 2. Férfi odamegy hozzájuk

3. FÉRFI Nem akarnak odébb menni.
L FÉRFI Hogyhogya nem?
GOTTHARDI Egyszerűen: nem.
APÁT Nem sétálhatnak kicsit, Ferenc?
GOTTHARDI Viccel.

A három férfi szorosan melléjük áll

3. FÉRFI Szépen kérjük.
GOTTHARDI Nem.
2. FÉRFI Utoljára kérdem: mennek vagy nem?
GOTTHARDI Nem.
2. FÉRFI Ha nem akarnak, akkor nem akarnak.

A 3. Férfi visszasétál iménti helyére

LÁNY A nagypapa elaludt.
2. FÉRFI Akkor nyugodtan kártyázhatunk.
3. FÉRFI A nők pedig készítsenek egy kis harapnivalót.
ASSZONY Jól beosztottad.

A 3. Férfi kiosztja a lapokat

GOTTHARDI (odamegy a kártyázókhoz) Nem vennének be a, partiba negyedeknek?
1. FÉRFI Miért ne?
LÁNY Ez az öreg folyton engem les, a kopasz pedig még mindig a nagypapát.
ASSZONY Pimasz fráterek.
GOTTHARDI Kisasszony, nincs kedve kibicelni nekem?
3. FÉRFI Parti után beszálhat.
GOTTHARDI A női szem nekem mindig szerencsét hoz.
2. FÉRFI Kártyázhat, de a kislányt hagyja békén, jó?
GOTTHARDI Uraim, ha ideadnák a kártyáikat, én egy olyan trükköt mutatnék be a hölgyeknek, amelyet még nem láttak.

3. FÉRFI Ezt előbb lejátsszuk.
GOTTHARDI Minek? Egyiküknek sincs lapja. (Összeszedi a lapokat, megindul a nők felé)

Az Öregúr közben feltápaszkodik, bókászva megindul az Apát irányában

APÁT Segítség! (Hátrálni kezd)

Közvetlen közről lövöldözés. A társaság hanyatt-homlok kimenekül a tisztásról, maga után vonszolva az Öregurat

APÁT (hasra veti magát) .Jaj!
GOTTHARDI Megsebesült?
APÁT Ki lőtt?
GOTTHARDI Ne ijesztgessen.
APÁT (feltápaszkodik) Hülyének néznek. Családi kirándulás fehér ruhás szüzzel. Ez az az öreg.
GOTTHARDI Ahogy akarja. Nézze, itt a kártya. Játsszunk?
APÁT Itt velünk játszanak. Ki vagyunk osztva. Ott lapulunk a kezükben.
GOTTHARDI Dehogya. Mi vagyunk az aduk. (Zsebre vágja a kártyákat) Hüha.

Magyarruhás pár rohan be a tisztásra. A hölgy napernyőt tart a feje fölé. A zsinóros mentéjű ifjú kezében elemőzsiáskosár. Az Apát és Gotthardi láttán megállnak, kereszthe fűzik a mellükön a karjukat, meg-hajolnak. Gotthardi és az Apát döbbenet viszonozza az üdvözlést

IFJÚ Miránk lőttek?
APÁT Alighanem.
IFJÚ Ha rajtunk ütnének: mi itt szerelmespár vagyunk, és véletlenül találkoztunk.
HÖLGY Juliette vagyok. 6 Menyhért. Ezek persze csak álnevek.
MENYHÉRT Az apát úrhoz van szerencsém?

Az Apát bólint; Menyhért Gotthardira néz

GOTTHARDI Jenő vagyok, ez persze csak álnevem. (Előveszi a kártyát) Ha már négyen vagyunk, eltarokkozgathatnánk.
MENYHÉRT óriási ötlet. Így eloszlatjuk a gyanút.

Körülállják az asztalt. Gotthardi kever, oszt, játszanak

JULIETTE A fák mögött, képzeljék, katonák lapulnak.
APÁT Mit nem mond.

MENYHÉRT Balról a fejük látszik ki, jobbról a puszkájuk. Nem valami híres hadsereg. Nélkülünk, magyarok nélkül már a poroszok ülnének Bécsben.

GOTTHARDI Kéretik figyelni!
APÁT Ki küldte önöket ide?
MENYHÉRT Az apát úr inasa.
APÁT Miféle inasom?
MENYHÉRT Akinek flastrom van a szeme fölött.
APÁT Aha.

GOTTHARDI Ez az ütés a mienk.
MENYHÉRT Tegnap tudatta velem, hogy az apát úr csakugyan eltűnt húsz nappal ezelőtt. De augasztus 23-án, vagyis ma tizenhat órakor találkozik ezen a tisztáson a francia konvent követével.

GOTTHARDI Ön elárulta ezt az inasának?
JULIETTE (pukedlízik) Cher Monsieur, je suis très heureuse ... Hát eljött a forradalom fővárosából ide, ellenséges katonák gyűrűjébe, seulement pour... .

Gotthardi kezét csókolgatja; ez simogatni kezdi Juliette-et

GOTTHARDI Túloz, Madame!
JULIETTE Mademoiselle!
MENYHÉRT Térjünk a tárgyra, Juliette, mon coeur.
JULIETTE Avec plaisir.

Gotthardi visszahúzza a kezét

MENYHÉRT Budán és Pesten nagy a pánik. Elterjedt a rémhír, hogy önt letartóztatták. Hogy vallatják, tortúra által. Mindenki iratokat éget, meg leveleket, újságokat. A policáj csodálkozhat, hogy miért füstöl augusztusban annyi kémény.

APÁT Az iratégetések azonnal befejezendők. A pánik-hangulat a jezsuita párt aknamunkájának eredménye. Azt üzenem, hogy a szervezkedést Magyarország és Erdély teljes területén rohamtempóban folytatni kell. A tagok száma egy hónap alatt huszonötezerre növelendő!

A tisztás szélén álló lombos fáról letörik egy ág. Az Apát és Gotthardi, szemben a fával, észreveszi a Civil-ruhást; az ágak közt kuporog, bal szemé fölött flastrom. Menyhért és Juliette nem látja

MENYHÉRT Mi nem vagyunk jártas összeesküvők. A magyar jellemtől idegen az alakoskodás. Szívesebben cselezünk karddal, mint szóval.

JULIETTE De azért megteesszük a magunkét. Amikor meglátták, nem azt hitték, hogy szerelmespár vagyunk?

MENYHÉRT Minden üzenetet ránk bízhatnak.

JULIETTE Még az apát úr inasának sem árultuk el valódi nevünket. Se annak a másiknak, aki a belső szobából jött ki.

APÁT Miféle másíkról beszél?

JULIETTE Egy elegáns öregúrról.

APÁT *(izgatottan)* Vézna, alacsony vénség, kipirult remegő fejjel, nem igaz?

MENYHÉRT Úgy valahogy.

APÁT Mondtam.

GOTTHARDI Ne bolondozzon.

MENYHÉRT Mit üzen még?

APÁT *(fel-alá rohangál)* Nyilvánvaló. Hogyan is gondolhattam...

GOTTHARDI *(Menyhértnek)* Tartsa a száját. Nem látja, hogy az ___ apát úr a gondolataiba mélyedt?

APÁT *(Gotthardinak)* Az Otestamentum legnagyobb politikusa nem Mózes vagy Dávid, hanem Jónás próféta. Ha egy tátott pofájú cethal úszik felénk, egyetlen esélyünk, hogy elnyeletjük magunkat. - Csak-hogy ennek a cethalnak a gyomrában is van foga.

GOTTHARDI Mindegy. Van más választása?

APÁT *(Menyhértnek és Juliette-nek)* Esküdjének meg, (hogy amennyiben fogságba esnek, végeznek magukkal...)

MENYHÉRT Esküszöm!

JULIETTE Esküszöm!

APÁT Pecsételjék meg csókkal az esküt.

Menyhért és Juliette szájon csókolja az Apátot

Miután értesültem arról, hogy egy bizonyos Adamowitz nevezetű besúgó feljelentése folytán titkos ügynökök lesik minden lépésemet. elhatároztam, hogy fogságba esem, és ily módon közvetlen kapcsolatba lépek az állam irányító szerveivel. Egy bécsi ismerősömmel, aki egyébként rendőrügynök, levélben közöltem, hogy jakobinus társaságot szervezek. Számításom pompásan bevált, mert június huszonnegyedikén hajnali öt órakor letartóztattak.

Juliette felsikolt

GOTTHARDI Nyugalom. Jelenlétem biztosíték arra, hogy az apát úr szabad ember.

APÁT Az udvari vizsgálóbizottság inkvizitorai két héten át faggattak és fenyegettek, de egyetlen szót se húztak ki belőlem. Kilátásba helyezték lenyakazásomat, vagy ami még rosszabb, hogy föld alatti kazamatába rékesztenek életfogytiglan. Amikor már le-mondtak arról, hogy megtömjének, önkéntes vallomásra szántam el magam. Az udvari vizsgálóbizottság megröppenve vette tudomásul, hogy az Európát beszövő jakobinus propagandaháló bogaiban a legkiválóbb szellemnek működnek, és rémületük a csücs-

pontra hágott, amikor önként megvallottam, hogy birodalmunk teljhatalmú megbízottj, i történetesen én vagyok.

JULIETTE Ó, apát úr ...

GOTTHARDI Képzelem, hogy megrén {ültek.

APÁT Elmondhatatlanul. Feller, a bizottság jegyzője kétszer elájult. Az elnök, gróf Saurai sírva fakadt, amikor megtudta, hogy tagja vagyok. egyebek közt, a parizi, a dijotni, a dublini, harlemi, pétervári és müncheni tudományos akadémiának. Sedlmayer városi tanácsos ki akart lépni a bizottságból arra a hír-re, hogy én a konventtel az elhunyt uralkodó megbízásából működöm együtt. Amikor már elharapóztam a pánik, Schilling udvari tanácsos mellém ült, megsimogatta a karomat és közölte, hogy kieszközli szabadon bocsátásomat, ha megígérem, hogy a királlyal együttműködve valósítom meg nagy céljaimat.

GOTTHARDI Láthatják: szabadon is engedték rémületükben.

MENYHÉRT De ha ezek a katonák, kiket láttunk...

APÁT Az is lehet. Akkor fegyveres megfigyelés alatt állók.

GOTTHARDI Én mindenesetre hoztam mérget.

APÁT Méreg természetesen nálam is van. Enélkül az ember manapság ki se mozdul a házból.

JULIETTE *(Menyhérttől)* Magánál van mérge?

MENYHÉRT Nincs.

APÁT Nahát, nagy könnyelműség.

MENYHÉRT *(Juliette-nek)* Nézze meg, nincs-e valami a kosárban.

JULIETTE *(kinyitja az elemőzsiákosarat)* Ebben csak egy kis élelem van.

APÁT ÉS GOTTHARDI *(egyszerre)* Miféle élelem?

JULIETTE Kenyér, sonka, sült kappan, egy kis borocska.

GOTTHARDI Franciaországban jó hígnévnek örvend a magyar koszt.

APÁT A hosszú tárgyalás közben, Mi tagadás, megéheztem kicsit.

JULIETTE *(lelkesen)* Parancsoljanak! *(Feljük nyújtja a kosarat)*

Gotthardi és az Apát egyszerre nyúlnak bele, a most következő párbeszéd alatt versengve marcangolják és tömik magukba a kosár tartalmát

APÁT *(tele szájjal)* Látják a gombákat, ott a fák alatt? Gyilkos galócák. Vegyenek magukhoz néhányat, és ha fogságba esnének...

MENYHÉRT Tudni fogjuk a kötelességünket.

Menyhért és Juliette gombákat szed a tisztás szélén

APÁT A fa tetején a flastromos pofájú a maga embere?

GOTTHARDI Mit szorongatja azt a laskát?

APÁT Mondja meg neki, hogy tanuljon meg fára mászni.

Majdnem a fejünkre pottyant.

GOTTHARDI Mondja meg neki maga. *(Csönd)* A rendőrök hülyék, ezt elismerem, de a maga forradalmárainak sincs több sütnivalójuk.

APÁT Ezen a birodalmon akkor se ségíthetne az Isten, ha történetesen létezne.

GOTTHARDI Ide nézzen. *(Mutatja a kosarat belülről)* Mi van ebben a rekeszben?

APÁT *(nem néz oda)* Kínában a lánygyerekek lábát facipő satujába fogják, hogy kecses és kicsi maradjon. Nálunk a szellemet préselik össze - kecses törpéké a világ!

GOTTHARDI Nézze, egy levél

APÁT Dugja el gyorsan.

GOTTHARDI Eszem ágában sincs. Most legalább megtudjuk, kik ezek? *(Felbontja a borítékot. Üres papír van benne)*

APÁT Ures, lap. Mit jelentsen ez?

Juliette jön, kezében gombák, mintha virágsokrot hozna. Az Apát eldugja a levelet

JULIETTE Négyszemközt szeretnék, beszélni magával.

APÁT Parancsoljon velem. *(A tisztás egyik oldalára vonulnak)*
MENYHÉRT *(szintén gombákkal a kezében, Gotthardinak)* Továbbitaná-é, Monsieur, figyelmeztetésemet az apát úrnak?
GOTTHARDI Hallgatom. *(A tisztás másik oldalára mennek)*
JULIETTE Halálosan félttem magát. Fontos közlendőim vannak. Nem vinne magával a rejtekhelyére? APÁT Nem. Azt se tudom, ki maga?
JULIETTE Abban a kosárban levél is van. Abból megtudhatja.
APÁT Magára hagyták valahol azt a kosarat? JULIETTE Dehogyan. Esküszöm, nem. - Legfeljebb egy pillanatra, az apát úr lakásában. De akkor is rábíztuk az inasra.
APÁT A flastromosra?

Juliette bólint Akkor jó.

Halkan beszélgetnek

MENYHÉRT *(Gotthardinak)* Lehetetlen. Magam láttam, hogy sűrűn teleírt lapokat helyeztek a borítékba.
GOTTHARDI Miért nem adták át rögtön? MENYHÉRT Nem akartam Juliette előtt. Már nem bízom benne.
GOTTHARDI Voltaképpen ki ő?
MENYHÉRT A tönkrement kolozsvári szintársulat egykori primadonnája. Szerződtettem, hogy ezt az utazást magánjellegűnek tüntessem fel.
GOTTHARDI Nem rossz.
MENYHÉRT Voltak bizonyos előnyei. Érdeklí a dolog?

Gotthardi bólint

Csak hogy tegnapelőtt reggel, amikor kinéztem soproni fogadónk ablakán, egy ismeretlen férfival beszélgetett a kapualjban.
GOTTHARDI Na és?
MENYHÉRT Tegnap Bécsben séta közben hátranztem, és ismét megláttam azt a férfit.
GOTTHARDI Hüha.
MENYHÉRT Ma pedig rajtakaptam, hogy a zsebemben kotorászik. *(Halkan beszélgetnek)*
JULIETTE *(az Apátnak)* És képzelje, Buda és Bécs között minden postaállomáson leveleket adogatott fel.
APÁT Kinek?
JULIETTE Azt nem tudom. De ma megtaláltam zsebében a pesti „Hét csillag” szabadtársulat páholy tagjainak névsorát.
APÁT Hüha.

GOTTHARDI *(Menyhértnek)* És ki hozta össze önöket?
MENYHÉRT Egy Sehy Ferenc nevű színész.
GOTTHARDI Az besűgő.
MENYHÉRT Honnan tudja, Monsieur?
GOTTHARDI A francia titkosszolgálat előtt nincs titok.
JULIETTE *(az Apátnak)* Utólag eszembe jutott, hogy egy Tomanek nevű jurátus, hozott össze bennünket, akinek atyja, Tomanek Sándor ügyvéd közismert besűgő.
APÁT A fiú is az.
JULIETTE Honnan tudja? *(Az Apát mosolyog)* Félelmetes ember. *(Juliette az elemőzsiáskosárhoz megy, hogy beletegyje a gombákat. Észreveszi, hogy eltűnt a levél. Menyhértnek)* Egy pillanatra, ha kérhetném, kedves.

Menyhért odalép hozzá

Hova tette a levelet?
MENYHÉRT Te kérdezd tőlem?
JULIETTE Csak nem adta fel azt a levelet is valamelyik postaállomáson?

Recsegés-ropogás. Letörik az ág. A flastromos, civil ruhás fiatalember a tisztásra pottyán

MENYHÉRT Az inas!
JULIETTE Szent isten! *(A Civilhez szalad)* Csak nem ütötte meg magát?
APÁT *(igen szigorúan)* Arthur! Mit jelentsen ez?
A Civil jajgat és nyög

Hogy kerültél ide?
CIVIL Kificamodott a bokám.
APÁT Ha nem tudsz fára mászni, miért mászol fára?
MENYHÉRT Be kéne borogatni a lábát.
JULIETTE A kosárban van kendő és bonrocska.
MENYHÉRT Borocska csak volt. *(Felfordítja az üveget)*
APÁT Nem számíthattunk rá, hogy Alfréd idezuhan közben.
MENYHÉRT Alfréd? Az előbb Arthurt mondott.
APÁT Mindegy neki, hogy hívom.

A Civil feltápáskodna, de sziszegve visszahuppan

GOTTHARDI Majd én helyrerakom. *(Letérdel és megragadja a Civil lábát. Ez felüvölt)*
APÁT Nem úgy, Ferenc. Majd én. *(A Civilnek)* Én orvostudománnyal is foglalkoztam Lembergben. *(Csavar egyet a Civil bokáján)*
CIVIL *(üvöltve)* Ezt megkeserülik!
GOTTHARDI *(az Apátnak)* Az ön szolgája megtébolyult fájdalomában.
APÁT Ez nem ritka jelenség; a lélek és a test egységét bizonyítja.

Juliette közben, előveszi a kendőt; szépítőszerei közül egy illatos folyadékot önt rá, és borogatni kezdi a jajgató Civil lábát

GOTTHARDI Milyen kellemes illat. *(Az üveget szagolgatja)* Legalább kimossa orrunkból a hullaszagot.
MENYHÉRT Micsodát?
APÁT Nos, Albert, ha abbahagytad a nyögést, regéld el tudásszomjas gazdádnak, hogy mi járatban vagy?
CIVIL Miattuk jöttem. Nagyon gyanúsak. *(Felszisszen)* Tessék vigyázni!
MENYHÉRT Hogyhogy!
CIVIL Először kifaggattak, hogy hol találkozik az apát úr a követ úrral. Auuu. Távozásuk után befutottak a rendőrtisztviselők, és megkérdezték, hogy valóban ezen a tisztáson lesz-e a randevű?

Juliette és Menyhért egymásra mered

APÁT *(élvezi a helyzetet)* Mire te?
CIVIL Én kérem tagadtam körömszakadtáig, de nem hittek nekem. *(Feláll és bicegve járkálni kezd)* Elhátároztam, hogy értesítem az apát urat a veszedelemről. Az erdőben azonban nagyszámú katonát észleltem. Felkapaszkodtam egy tölgyfára, és a fejük fölött sétáltam ide. Egyik fáról a másikra szökelltem, így értem e tisztás fölé. Itt azonban egy száraz ág letört alattam...

GOTTHARDI Fő, hogy ideért.
APÁT Nem is vagy olyan hülye, Arnold.
GOTTHARDI *(Menyhértnek és Juliette-nek)* Mit szólnak ehhez, kedveskéim?

APÁT Hordják el az irhájukat. Mint meghitt szerelmespár. Karonfogva, egymáshoz hajolva. GOTTHARDI Nem akarják elvinni ezt itt? *(Átnyújtja a levelet, Menyhért automatikusan átveszi)*
GOTTHARDI Jól dugják el. A gombák már a kosárban vannak?

APÁT Persze ajánlatosabb volna, ha önök is a magában távoznának.
JULIETTE Ebben a ruhában?
MENYHÉRT Hadd esküdjek meg mindenre, ami szent...
APÁT Ugyan, mi szent manapság?
MENYHÉRT Mi kettőnkben megbízhatnak, esküszöm.
APÁT Manapság még az árulásban se lehet megbízni.
Mert az áruló olykor még az árulást is elárulja.

CIVIL Hadd tartsak én is az uraságékkal az erdő széléig.
Mint a szolgájuk. Viszem a kosarat meg a napernyőt.

APÁT Adolf ötletei mindig célszerűek.

CIVIL Sérült lábbal nem tudok a fenti úton távozni. És ha elkapnak...

APÁT Menjének már. Szerencsés utat.

Keresztbe font karral meghajolnak; a Civil utánozza őket. Menyhért és Juliette is meghajol. Indulnak. Menyhért megáll

MENYHÉRT Milyen szórakozottak vagyunk. Meg se kérdeztük, kinek szól az üzenet. APÁT Alfonz majd útközben tájékoztatja önöket.

Megindulnak. Az Apát utánuk szól

Ez a műtárgy nem a tied?

Egy pisztolyt emel fel a fűből. A Civil odabiceg, kitépi a kezéből, zsebre vágja. Menyhért és Juliette döbbenet nézi

Most már mehetnek.

Menyhért. Juliette, Civil el

Iménti vallomásom időszerütlenné vált. Programot adunk.

GOTTHARDI Szenzációs figurák. Ha ráérnék, holtra nevetném magam. És a legtöbb ilyen.

APÁT Ezeket itt elfogják az erdőben. Hírül adják, mekkora szervezettel rendelkezem...

GOTTHARDI Sebaj. Nálam a hiteles vallomás.

APÁT Tépje össze. *(Az asztalhoz megy, sebesen írni kezd, közben beszél)* Mihelyt követek érkeznek hozzám a rendőrgyűrűn át, mihelyt füstölnek Pest-Budán a kémények, nem tarthatom fenn a kis szervezet fikcióját. A kormányzat titokban eltesz láb alól. Sokkal jobban meg kell rémíteni őket, hogy tárgyalófélnek ismerjenek el.

GOTTHARDI Öngyilkos lépés.

APÁT Kül- és belpolitikai programot kell adni, az erő álláspontjáról. Mit rázza a fejét? Ez nem blöff. Csak előlegezzük a valóságot. Hiszen két hónap múlva enyém az ország.

GOTTHARDI Rendben van. Megjátszhatja ezt is. APÁT Egy gigászi szervezetet vázolok fel, mely önként engedelmeskedik egy roppant agy megfontolt parancsainak.

GOTTHARDI Nem rossz.

APÁT A király bízson meg azzal, hogy lázítsam fel a városi polgárságot és parasztságot a nemesség ellen így szélesebb alapokra helyezheti uralmát.

GOTTHARDI Pompás ötlet.

APÁT Vagy bízson meg azzal, hogy dolgozzak ki egy tervet, a népbolondító francia eszmék terjedésének megakadályozására.

GOTTHARDI Ez is pompás ötlet.

A Tiszt előlép a fák közül. Az Apát nem vesz róla tudomást, tovább ír és beszél. Gotthardi idegesen pislog felé

APÁT Felajánlom, hogy vármegyéről vármegyére utazva megszervezem a jakobinusokat, vagy pedig azokat az elemeket, amelyek szükség esetén leverhetik őket.

GOTTHARDI Egyik ötlet jobb, mint a másik. Kár, hogy eddig eltitkoltá őket előlem.

APÁT Városfejlesztő pénzügyi programot terjeszték be. Ez az avas nemesség...

GOTTHARDI Pénzügyi program, az nem árt. Foglalkozzon a pénzügyi programmal.

APÁT Ha megfosztjuk gazdasági hatalmától a papságot...

GOTTHARDI Mit ír, könyörgök, mit ír?

APÁT Ha a papokra gondolok, kiszárad a torkom a gyűlöletből.

GOTTHARDI Főhadnagy úr, innivalót az apát úrnak!

A Tiszt nem mozdul

APÁT Bécsbe csalom a hírneves Johann Georg Adam Forstert, aki eddig is közvetített köztem és a jakobinus párt között, és aki a nemzetközi propaganda-központ irányítja zseniálisan.

GOTTHARDI De hiszen Forster meghalt!

APÁT Persze hogy meghalt. ;Együtt sírtunk a hír hallatán, nem emlékszik? Ilyen nagy férfiú és ilyen váratlanul! Ha Lebenau rendőrtanácsos nem ólálkodoit

volna a házam körül... GOTTHARDI Be hiszen Lebenaut lefógták!

APÁT Persze hogy lefógták! Úgy káromolta az uralkodót, mint egy utolsó kocsis a gebéjét! Éppen ön intett engem, hogy tartózkodjak Lenena:utól.

GOTTHARDI En?

APÁT Nem emlékszik? Amikor Forstem halálát tudatta velem. De hiszen ugyanakkor értesített arról is, hogy Dalberg mainzi hercegérsek lett a propaganda-központ új irányítója.

GOTTHARDI *(a Tiszt felé sandítva)* Most hallom először. Mit fárasztja magát az írással? Tökéletes vallomást diktált le nekem. *(Meglóbál egy papírköteget)*

APÁT Mondom, tépje össze. Azi kell megfogalmaznunk, amit együtt terveltünk ki, ál matlan éjszakáinkon. Kifejtjük az uralkodónak, hogy ez a lehetetlen képződmény, ez a vasvillával egybehányt birodalom...

GOTTHARDI *(a Tisztnek)* Az apát úr humora ellenállhatatlan.

APÁT Ha felajánljuk Hollandiát a franciáknak, cserébe megkapjuk tőlük Bajországot. És akkor nem kell félnünk a poroszoktól.

GOTTHARDI *(rendkívül ideges)* Lángeszű elképzeléseibe most avat be először.

APÁT Francia szempontból szerencsére csak a magyar alkotmány elfogadhatatlan. A rendőrmiszteri posztot önnek tartanánk fenn.

GOTTHARDI Főhadnagy úr, tudassa Schilling kormánytanácsossal, hogy a kihallgatást befejeztnek tekintem.

A Tiszt nem mozdul

APÁT Milyen szépen kiterveltünk mindent, Gotthardikám. Közben a dolgok előrehaladtak, nekünk meg itt kell ülnünk ezen a szaros tisztáson.

GOTTHARDI *(el akarja venni az Apát papírjait)* Továbbítom elgondolásait.

APÁT *(előki Gotthardi kezét)* Melyiket? Elment az esze? Választanunk kell. *(Elkomorul)* Csak egy baj van, Gotthardikám. - Nem is érdeklí, mi a baj?

GOTTHARDI Már nem.

APÁT Hogy minden mindegy. A birodalom szétbomlik előbb-utóbb, mint egy döglött cápa. A magyarság pedig... Kihalt belőle az államalkotó képesség. Mindig a nagyokhoz fog dörgölözni, mert fél a kicsiktől, akiket elnyelt. Választhat: tetemét sakál falja-e fel, vagy a hangyák.

TISZT Ha így látja a világot, miért 'avatkozott bele a folyásába? Miért rángat másokat is végveszélybe?

APÁT *(még mindig ír)* Én babérkószorút érdelek, nem pedig börtönt és bárdot. Ha perbe fognának, amit a várható nemzetközi felháborodás miatt elképzelhetetlennek tartok, akkor olyan védekezést produkálok, mely új korszakot nyit meg a politikai perek világtörténetében. Hiszen ott tartottam újjamat a kor ütőerén, ismerem az egyének és embercsoportok tetteinek mozgatórugóit és mégis túrnöm kellett, hogy ígéretések és fenyegetések vaslemezei közé szorítsanak. Ha majd végeznek velem, vitesse tetememet öreg édesanyámhoz, Budára. Ott temessenek el, házunk kapuja előtt.

Csönd. Aztán két lövés hallataszik. Gotthardi és az Apát hasra vetik magukat. Gotthardi feltérdel, imádkozó pózban. Az Apát nem mozdul. A Tiszt odafut hozzá, főle hajol, magához veszi a teleírt lapokat. A tisztáson megjelenik Schilling, a sántító Civil, kezében kosár és napernyő, a fák mögül ismét előbukkannak a katonák

GOTTHARDI *(feláll)* Nehéz párbaj volt. Alkalmas időben jelentést teszek.

SCHILLING *(a Civilnek)* Térítse magához.

CIVIL *(az Apát mellé térdel)* Én vagyok az... az Arthur... Albert... Szíveskedjék kinyitni a szemét, édes gazdám... Szolgája, Adolf, kérve kéri, vesse rá mély tűzű pillantását.

Az Apát nem mozdul

Ha megengedik, tekintettel a pillanat rendkívüli voltára, befogom egy kicsit az orrocskáját. *(Megmarkolja az Apát orrát. Ez horkolva felül. Nagy nevetés)*

APÁT Vérzik az orrom.

GOTTHARDI *(Schillingnek, halkán)* A szokott mutatóvány.

Schilling hármalt tapsol. Egy katona rohan elő, kezében kendő; az Apát orrára szorítja. Az Apát felüvölt, ellöki a katonát, feltápaszkodik, meglátja a kosarat és napernyőt, megtántorodik

CIVIL Ez elemzősiaskosár. Tele finom falatokkal. Parancsol? *(Két pisztolyt vesz ki a kosárból)* Ebben a rejtett kis rekeszben is lapul valami. *(Borítékot húz elő)* Levél Budáról. Hat sűrűn teleirt oldal. *(Átnyújtja Schillingnek)*

Ez kettőt tapsol. Katonák két véres lepedővel betakart testet hoznak be, és nekitámasztják őket a rönknek oly módon, hogy fejük ráfeküdjön a rönkre

Ezek 'itt nyakazásra voltak ítélve, de sajnos szökés közben agyon kellett lőnünk őket.

SCHILLING Ha az ítélet nyakazás volt, akkor azt minden körülmények között végre kell hajtani. *(Gott-hardinak és az Apátnak)* Vegyék le a tetemekről a lepedőket.

APÁT Erre nem vagyunk kötelezhetők.

SCHILLING Ha nem akarják, úgy is jó. *(A Civilnek)*

Vegye le a lepedőt.

GOTTHARDI Én vállalom az egyiket.

APÁT Én a másikat, ha muszáj.

Odalépnek a két alakhoz; kétoldalról leveszik a lepedőt. Két kitémött bábu bukkan napfényre. Nagy nevetés. Az Apát ismét elájul

SCHILLING *(Gotthardira mutat)* Megbilincselni!

Gotthardi jobb kezét a bal lábához bilincselik. A tisztás bal oldalán kocsizörgés. Katonák lökdösni kezdik Gotthardit a kocsi felé

GOTTHARDI Kormánytanácsos úr, ha így taszigálnak összevissza, felkavarodik minden, ami a fejemben van. És akkor hogy számolok be önnek?

Az Apát kinyitja a szemét, felül. Pillantása találkozik Gotthardiéval

SCHILLING *(az Apátra mutat)* Megbilincselni !

„Az Apát jobb kezét a bal lábához bilincselik. A tisztás jobb oldalán kocsizörgés. Katonák lökdösni kezdik az Apátot a kocsi felé

GOTTHARDI Nem haragszik?

APÁT De hiszen tudtam, Ferenc. Az első pillanattól tudtam.

GOTTHARDI Tudtam, hogy tudja. Én is tudtam, hogy maga...

APÁT Én még azt is tudtam, hogy tudja, hogy tudom.

GOTTHARDI Mindent tudtunk. Kegyetlen játék volt. Derekasán játszottuk végig.

APÁT Nincs okunk a szégyenkezésre.

SCHILLING A hazugságaikra olyan büszkék?

APÁT Igen. Mert megtiszteltük a másikat azzal, hogy gondosan hazudtunk. Megenged egy kérdést? Ha őszinte vallomást teszünk, valóban szabadon engednek?

SCHILLING Erre a szavamat adom.

APÁT Látja, nem tudta úgy mondani, hogy elhiessük.

SCHILLING Legyen erős. Gotthardi rendőrfőtanácsos valóban szabad. Addig eszeltük ki ezt a kis csinyt, amíg ön ájultan hevert.

Az Apát és Schilling Gotthardira néz

GOTTHARDI Ez az igazság. Nem haragszik?

APÁT Akármi az igazság, kormánytanácsos úr: mi értjük egymást. Ahogy a nagy angol filozófus és természettudós, verulami Bacon mondotta...

Reszkető fejű vezna öregúr jelenik meg a tisztás szélén tábornoki ruhában. Mellén érdemred. Az Apát rémülten elhallgat, megbűvölten mered rá

ÖREGÚR Unom már ezt. Unalmas fickók. Vessetek véget neki. Nemsokára itt a vacsoraiddó. SCHILLING Igenis, parancsára.

*Schilling int, a katonák újból a kocsi felé tuszkolják Gotthardit és az Apátot; ez utóbbi azonban megmá-
kacsolja magát, hátrafordított fejjel, rémülten néz az Öregúrra*

ÖREGÚR Teljesen beleizzadtam ebbe az öltözékbe. És a lábam is. Viszket az ujjaim köze.

SCHILLING Kellemetlen.

ÖREGÚR A csizmámat nem húzhatom le, nem vaka-
ródzhatok mindenki előtt! A tél bizonyos szempont-
ból előnyösebb, noha már évek óta nem vadászom.

SCHILLING Igaz. Nagyon igaz.

APÁT' De a kutyái, azok megvannak még, ugye nuncius úr?

Csőnd. Aztán a katonák tovább lökdösik kifelé Gotthardit és az Apátot

TISZT Nem akar kihallgatni, amíg még itt vannak?

Minden szavukat értettem. SCHILLING Állj !

Gotthardi és az Apát megáll a szín két szélén. Schilling a Civilhez fordul

Ön is értett mindent?

CIVIL Sajnos csak foszlányokat.

SCHILLING *(az Öregúrnak)* Ha meg tetszik engedni, a főhadnagy urat még kihallgatnám. *(A Civilnek)* Leléphet!

Civil el

ÖREGÚR Ennek a papocskának még a szeme sem áll jól. Már láttam valahol. Valahol már láttam. Meg-van! Te vagy az a tábori papocská, aki húsz évvel ezelőtt becsusszantál éjjel a latrinába, és reggel halásztak ki. *(Nevet, a rönkhöz bóklászik, leül)* Délig csutakolták, de a bűzét még most is érzem. *(Elalszik)*

SCHILLING Hallgatom, főhadnagy úr.

TISZT Mindjárt. Össze kell szednem a gondolataimat, annyi mindenről beszéltek.

SCHILLING Például?

A Tiszt hallgat

Neveket, mondtak?

TISZT Mondtak.

SCHILLING Külföldi kapcsolatokról beszéltek?

TISZT Beszéltek.

SCHILLING Külföldi pénzről?

TISZT Arról is.

SCHILLING Kezdje vallomását a legjelentősebb té-
nyekkel.

TISZT Már rég üres a garat, de még jár a malom.

SCHILLING Úgy látom, kimerítette a rendkívüli fel-
adat. Jobb lenne, ha holnapra készítené el a jelentését,
írásban.

TISZT Mivel etessük a vadállatot, ha már mindent megemésztett? A saját szarával?
SCHILLING Hogy semmi se vonja el a figyelmét. és pihenni is tudjon, az udvari vizsgálobizottság egy szobát ajánl fel önnek erre a napra.
TISZT Azt tetszett kérdezni, hogy mit tartok a legjelentősebbnek a mai nap tényei közül?
SCHILLING Azt.
TISZT A legjelentősebb az, hogy elment a kedvem a szolgálatról. Kilépek a kötelekből, kormányfőtanácsos úr.
SCHILLING Megőrült? - Még beszélünk erről.
TISZT Mikor? Nincs már időnk rá. *(Előkapja az Apát nála levő iratait, villámgyorsan eltépi, szétszórja, a szájába gyömöszöli)* Ne tessék tapsolni. *(Pisztolyt vesz elő)* Kiabálni se tessék. Tőlem nem kell félni. Mondom, vége a szolgálatnak. *(Kivont pisztollyal futni kezd a fák felé)*

A fák közül lövés dördül. A Tiszt összeesik. A Civil, kezében pisztollyal, bicegve fut elő a fák közül

ÖREGÚR *(felriad)* Mi az, már aludni se hagyják az embert?
SCHILLING Segítség ! Segítség ! Meg kell menteni ! Hordágyat! Gyorsan!
CIVIL *(a Tiszt fölé hajol)* Tisztelettel jelentem, haldoklik.

SCHILLING *(nézi őket)* Micsoda két barom!

Hallani a Tiszt hörgő lélegzetvételét; Gotthardi kilép örei közül, megbilincselve Schillinghez megy, átnyújt neki egy papírköteget

GOTTHARDI Az apát úr vallomása. Létfonosságú információk. Nevek, tények meg mindén.

APÁT Bravó, Ferenc.

SCHILLING *(átveszi a papírköteget)* Hát ő mit tépett szét?
APÁT *(Gotthardira néz, elmosolyodik)* Majd leírom újra. *(A Tiszt fel akar tápázkodni, vissza hanyatlik, mozdulatlanságba dermed)*

GOTTHARDI *(szabad kezével előhúzza a kártyát a zsebéből)* Ne játsszunk utoljára még egy partit, kormánytanácsos úr? Tét nélkül. csak 'úgy szórakozásból?

ÖREGÚR *(odatotyog, elveszi a kártyát)* Végre egy okos gondolat. *(A kártyát vizsgálgatja) e is játszol, papocská?*

Az Apát is odamegy hozzájuk. A katonák fölemelik a Tiszt holttestét, az Öregúr közben szétszítja a lapokat. Schilling, Gotthardi és az Apát nem néz a kártyájába

Mi lesz már? Nem játszunk?

Senki se mozdul